Svet
Evropske unije

Bruselj, 5. december 2022
(OR. en)

15648/22

VISA 200
COEST 883
COWEB 174
MIGR 400
FRONT 456
ASIM 105
COMIX 596

SPREMNI DOPIS

Pošiljatelj:	za generalno sekretarko Evropske komisije: direktorica Martine DEPREZ
Datum prejema:	5. december 2022
Prejemnik:	Thérèse BLANCHET, generalna sekretarka Sveta Evropske unije
Št. dok. Kom.:	COM(2022) 715 final
Zadeva:	POROČILO KOMISIJE EVROPSKEMU PARLAMENTU IN SVETU **PETO POROČILO NA PODLAGI MEHANIZMA ZA ZADRŽANJE IZVZETJA IZ VIZUMSKE OBVEZNOSTI**

Delegacije prejmejo priloženi dokument COM(2022) 715 final.

Priloga: COM(2022) 715 final

EVROPSKA
KOMISIJA

Bruselj, 5.12.2022
COM(2022) 715 final

POROČILO KOMISIJE EVROPSKEMU PARLAMENTU IN SVETU

PETO POROČILO NA PODLAGI MEHANIZMA ZA ZADRŽANJE IZVZETJA IZ VIZUMSKE OBVEZNOSTI

{SWD(2022) 405 final}

Kazalo

Uvod… 2

I. Albanija 3

II. Bosna in Hercegovina 8

III. Črna gora 13

IV. Severna Makedonija 18

V. Srbija 23

VI. Gruzija 28

VII. Republika Moldavija 33

VIII. Ukrajina 38

Sklepne ugotovitve 45

Uvod

Liberalizacija vizumskega režima je še naprej učinkovito orodje za olajšanje medosebnih stikov ter podporo reformam na področju pravosodja, varnosti in temeljnih svoboščin v državah Zahodnega Balkana in vzhodnega partnerstva.

Člen 8(4) uredbe o vizumih[1] določa, da mora Komisija zagotoviti primeren nadzor nad stalnim izpolnjevanjem zahtev za izvzetje iz vizumske obveznosti s strani držav, katerih državljani so vstop v EU brez vizuma pridobili po uspešni sklenitvi dialoga o liberalizaciji vizumskega režima. Zato je Komisija od leta 2017 sprejela štiri poročila na podlagi mehanizma za zadržanje izvzetja iz vizumske obveznosti[2], ki zajemajo države Zahodnega Balkana (Albanijo, Bosno in Hercegovino, Črno goro, Severno Makedonijo in Srbijo) in vzhodnega partnerstva (Gruzijo, Moldavijo in Ukrajino).

Kar zadeva partnerske države Zahodnega Balkana in Moldavijo, katerih državljani za potovanja ne potrebujejo vizuma (so izvzeti iz vizumske obveznosti) že več kot sedem let, je to poročilo osredotočeno na nadaljnje ukrepanje na podlagi priporočil iz prejšnjih poročil Komisije in ne vsebuje več vseh podrobnosti o stalnem izpolnjevanju meril za liberalizacijo vizumskega režima. Vidiki, povezani z merili za države Zahodnega Balkana, katerih državljani so izvzeti iz vizumske obveznosti, se še naprej ocenjujejo v okviru procesa širitve, in sicer v okviru poglavja 23 (sodstvo in temeljne pravice) ter poglavja 24 (pravosodje in notranje zadeve), o njih pa se poroča v letnem širitvenem svežnju Evropske komisije[3]. Kar zadeva Gruzijo in Ukrajino, katerih državljani lahko potujejo brez vizuma manj kot sedem let, je v poročilu ocenjeno tudi stalno izpolnjevanje meril za liberalizacijo vizumskega režima.

V tem petem poročilu so ocenjeni ukrepi, sprejeti v letu 2021 (na področju migracij, azila, ponovnega sprejema, pravosodnega sodelovanja, javnega reda in varnosti), s posodobitvami za leto 2022, kjer se zdi ustrezno, da bi pomembno vplivali na priporočila. Vsebuje tudi poročilo o operativnem sodelovanju z EU in državami članicami[4] ter vključuje pregled migracijskih trendov[5], v katerem so upoštevani Eurostatovi podatki za statistično leto 2021, vključno s spremembami v primerjavi z letom 2020.

Poročilo temelji na prispevkih vseh v njem zajetih držav, Evropske službe za zunanje delovanje, ustreznih agencij EU na področju pravosodja in notranjih zadev[6] ter držav članic. Priložen mu je tudi

---

1 Uredba (EU) 2018/1806 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 14. novembra 2018 o seznamu tretjih držav, katerih državljani morajo pri prehodu zunanjih meja imeti vizume, in držav, katerih državljani so izvzeti iz te obveznosti (UL L 303, 28.11.2018, str. 39).

2 COM(2017) 815 final (prvo poročilo), COM(2018) 856 final (drugo poročilo), COM(2020) 325 final (tretje poročilo), COM(2021) 602 final (četrto poročilo).

3 Sveženj za leto 2022 je bil sprejet 12. oktobra 2022.

4 V tem poročilu izraz „države članice“ pomeni države članice, ki uporabljajo Uredbo (EU) 2018/1806 (v nadaljnjem besedilu: uredba o vizumih), tj. vse sedanje države članice (razen Irske) ter pridružene schengenske države.

5 Medtem ko so merila za liberalizacijo vizumskega režima, kar zadeva migracije, omejena na upravljanje migracijskih politik v zadevnih tretjih državah, so v oddelku o migracijskih trendih obravnavane nedovoljene migracije v države članice, odločitve o zavrnitvi vstopa, ki so jih izdale države članice, in prošnje za mednarodno zaščito, ki so jih v državah članicah vložili državljani držav, zajetih v poročilu.

6 Agencija Evropske unije za azil (EUAA), Evropska agencija za mejno in obalno stražo (Frontex), Agencija Evropske unije za pravosodno sodelovanje v kazenskih zadevah (Eurojust) ter Agencija Evropske unije za sodelovanje na področju preprečevanja, odkrivanja in preiskovanja kaznivih dejanj (Europol). Europolov prispevek temelji na prispevkih držav članic in partnerskih držav k poročilu Europola iz leta 2021 z naslovom *European Union serious and organised crime threat assessment, A corrupting influence: the infiltration and undermining of Europe's economy and society by organised crime* (Ocena ogroženosti zaradi hudih kaznivih dejanj in organiziranega kriminala

delovni dokument služb Komisije, v katerem so na voljo dodatne informacije o ukrepih, ki so jih partnerske države sprejele v sodelovanju z EU in dvostransko z državami članicami.

I. Albanija

1. Migracije, azil in ponovni sprejem

1.1. Ukrepi, sprejeti na področju migracij, azila in sodelovanja pri ponovnem sprejemu

Albanija je v letu 2021 še naprej sprejemala ukrepe v zvezi migracijami in upravljanjem meja ter azilom. Države članice na splošno poročajo o dobrem sodelovanju z Albanijo na področju migracij in upravljanja meja, pa tudi vračanja in izpolnjevanja pogojev iz sporazuma EU o ponovnem sprejemu oseb. To dobro sodelovanje je bilo omenjeno tudi na sestanku Skupnega odbora za ponovni sprejem februarja 2022.

V letu 2021 je Albanija na področju migracij in upravljanja meja sodelovala z naslednjimi državami članicami: Belgijo, Nemčijo, Francijo, Hrvaško in Nizozemsko. Albanija še naprej tesno sodeluje z Evropsko agencijo za mejno in obalno stražo, v letu 2021 pa je bila prva država, ki je sodelovala v operaciji vračanja pod vodstvom agencije Frontex. V državi je navzoč uradnik za zvezo agencije Frontex. Načrt sodelovanja z Agencijo Evropske unije za azil[7] se še naprej izvaja do konca leta 2022.

Komisija je v *četrtem poročilu na podlagi mehanizma za zadržanje izvzetja iz vizumske obveznosti* pripravila naslednja priporočila.

a) Nadaljnje sodelovanje z državami članicami, v katerih državljani Albanije vložijo največ neutemeljenih prošenj za azil.

Albanija še naprej sprejema ukrepe za obravnavanje vprašanja neutemeljenih prošenj za azil, ki jih vložijo njeni državljani, in sicer z okrepitvijo sodelovanja in izmenjave informacij z državami članicami, zlasti tistimi, v katerih je vloženih največ takih prošenj. To je vključevalo sodelovanje pri izvajanju kampanj ozaveščanja za preprečevanje zlorab brezvizumskega režima ter okrepitev operacij vračanja z agencijo Frontex in državami članicami, kot so Francija, Nemčija, Belgija in Italija. Poleg tega poteka izvajanje dveh akcijskih načrtov za obravnavanje vprašanja albanskih mladoletnikov brez spremstva v Italiji in albanskih prosilcev za azil v Franciji.

Albanska državna policija še naprej izvaja ukrepe za okrepitev nadzora nad izstopom in preverjanja mladoletnikov, ki potujejo v tujino, pri čemer so bili v ta namen na mejnih prehodih razdeljeni letaki.

b) Okrepljeno sodelovanje pri dejavnostih v okviru operativnega akcijskega načrta Evropske večdisciplinarne platforme proti grožnjam kriminala (EMPACT) z naslovom „Pomoč pri nedovoljenem vstopu in prebivanju“.

V letu 2021 je Albanija sodelovala pri več dejavnostih na dneh skupnega ukrepanja, ki so bile organizirane v okviru programa EMPACT in osredotočene na nedovoljene migracije, zlasti na: (i) nedovoljene migracije na mejnih prehodih, (ii) zelene in modre meje, (iii) omogočanje nedovoljenih migracij, trgovine z ljudmi in ponarejanja listin, (iv) uporabo podatkovnih zbirk

v Evropski uniji, Koruptivni vpliv: vdor organiziranega kriminala v evropsko gospodarstvo in družbo ter njuna posledična ogroženost), Urad za publikacije Evropske unije, Luxembourg.

[7] V času podpisa Evropski azilni podporni urad (EASO).

Interpola za identifikacijo migrantov brez urejenega statusa, osumljenih, da so tuji teroristični borci, ter za boj proti trgovini z ljudmi za namene spolnega izkoriščanja, prosjačenja in vpletenosti v kazniva dejanja. Aprila 2020 je bil imenovan tudi nacionalni koordinator platforme EMPACT.

c) Prilagajanje kampanj za obveščanje o brezvizumskem režimu ustreznim profilom migrantov, vključno z ranljivimi skupinami, osebami, ki ostanejo dlje, kot jim je bilo dovoljeno (prekoračitev obdobja dovoljenega bivanja), in osebami, ki vlagajo neutemeljene prošnje za azil.

Albansko ministrstvo za notranje zadeve je pri izvajanju kampanj za obveščanje, spodbujanju prostovoljnega vračanja in podpori albanskim povratnikom v procesu reintegracije tesno sodelovalo z agencijami EU, kot sta Frontex in Europol, državami članicami in njihovimi nacionalnimi razvojnimi agencijami ter mednarodnimi organizacijami, kot so IOM, UNHCR in OVSE.

d) Nadaljnje usklajevanje vizumske politike Albanije z EU seznamom tretjih držav, katerih državljani potrebujejo vizum, zlasti v zvezi s tistimi tretjimi državami, ki pomenijo tveganje nedovoljenih migracij ali varnostno tveganje za EU[8].

Albanija ni sprejela nobenih ukrepov za nadaljnje usklajevanje svoje vizumske politike z EU seznamom tretjih držav, katerih državljani potrebujejo vizum[9]. Nasprotno, v letu 2021 in na začetku leta 2022 se je Albanija še bolj oddaljila od priporočenega usklajevanja.

Pred letom 2021 so bili državljani več tretjih držav, vključno z Armenijo, Azerbajdžanom, Belorusijo, Kitajsko, Gvajano, Kazahstanom, Kuvajtom in Turčijo, izvzeti iz vizumske obveznosti za Albanijo. Albanija je sezonsko (od maja do septembra) odpravila vizumsko obveznost za državljane Bahrajna, Omana, Katarja, Rusije, Saudove Arabije in Tajske. Državljani vseh navedenih držav morajo imeti za vstop v EU veljaven vizum. Sezonsko odpravljanje vizumskih obveznosti ni v skladu z vizumsko politiko EU. Leta 2021 je Albanija ne seznam držav, ki so upravičene do sezonskih potovanj brez vizumov, dodala Egipt in Indijo. 2. decembra 2022 je Komisijo obvestila, da se je sezonsko izvzetje iz vizumske obveznosti za egiptovske državljane, ki potujejo iz turističnih razlogov, izteklo 30. septembra in ne bo podaljšano, da se zagotovi uskladitev z vizumsko politiko EU. Država je sprejela tudi odločitev, da odobri stalno izvzetje iz vizumske obveznosti za tuje državljane, ki imajo veljavno dovoljenje za prebivanje v Združenih arabskih emiratih. Čeprav je bila ta odločitev spremenjena zaradi uvedbe omejevalnih pogojev (npr. dovoljenje za prebivanje mora veljati 10 let), izjema ni bila preklicana. Taka razširitev ni v skladu z vizumsko politiko EU in se je zlorabljala, saj se nekateri tuji državljani z dovoljenjem za prebivanje v ZAE niso vrnili v ZAE in so namesto tega pobegnili z verjetnim namenom vstopa v EU. Poleg tega je bilo aprila 2022 do konca leta podaljšano sezonsko obdobje potovanj brez vizumov za Bahrajn, Indijo, Oman, Katar, Saudovo Arabijo in Tajsko. Albanija je 2. decembra 2022 Komisijo obvestila, da sezonsko izvzetje iz vizumske obveznosti za indijske državljane, ki potujejo iz turističnih razlogov, ki se izteče 31. decembra, ne bo podaljšano.

Preprečiti bi bilo treba vsakršno nadaljnje odstopanje od EU seznama držav, katerih državljani potrebujejo vizum. Albanija bi morala zagotoviti napredek pri usklajevanju svoje politike z EU

[8] Za namene tega poročila je treba ustrezno upoštevati dejstvo, da nekatere tretje države, katerih državljani potrebujejo vizum za vstop v EU, potekajo prizadevanja na področju vizumske politike, vključno s predlogi za izvzetje iz vizumske obveznosti, dialogi o liberalizaciji vizumskega režima in sporazumi o poenostavitvi vizumskih postopkov.

[9] Priloga I k Uredbi (EU) 2018/1806.

seznamom, zlasti kar zadeva tiste tretje države, ki pomenijo tveganje nedovoljenih migracij ali varnostno tveganje. To bo pomembna tema stalnega dialoga med EU in Albanijo. Komisija bo v okviru mehanizma za zadržanje izvzetja iz vizumske obveznosti in v skladu s členom 8 uredbe o vizumih stalno spremljala in ocenjevala ukrepe Albanije za uskladitev vizumskega režima z EU.

1.2. Spremljanje trendov nedovoljenih migracij, prošenj za mednarodno zaščito, vrnitev in ponovnega sprejema

Število prošenj za mednarodno zaščito (ali prošenj za azil)10, ki so jih v državah članicah EU vložili državljani Albanije, se je med letoma 2020 in 2021 povečalo za 63 %, pri čemer je bilo leta 2021 vloženih 11 300 prošenj. Stopnja ugodno rešenih prošenj[11] se je zvišala, in sicer s 5 % v letu 2020 na 9 % v letu 2021.
Leta 2021 so države članice poročale o 1 160 nezakonitih prehodih meje, kar je 19 % manj kot leta 2020 (1 429), medtem ko se je število državljanov Albanije, v zvezi s katerimi je bilo ugotovljeno, da v državah članicah nezakonito prebivajo, v primerjavi z letom 2020 povečalo za 21 % (s 30 870 v letu 2020 na 37 305 v letu 2021). Število zavrnitev vstopa državljanom Albanije v države članice se je leta 2021 povečalo za 39 % (s 13 315 v letu 2020 na 18 565 v letu 2021).

Število odločb o vrnitvi, izdanih leta 2020 (23 150), se je leta 2021 nekoliko zmanjšalo (za 5 %, in sicer na 22 025). Leta 2021 je bilo sporočenih 9 415 vrnitev državljanov Albanije v primerjavi z 10 190 v letu 2020 (8-odstotno zmanjšanje).

2. Pravosodno sodelovanje, javni red in varnost

Leta 2021 so se nadaljevala prizadevanja v zvezi s pravosodnim sodelovanjem, javnim redom in varnostjo. Države članice na splošno poročajo o dobrem sodelovanju z Albanijo na področju varnosti. Albanija je še naprej sodelovala z Europolom, Eurojustom in državami članicami, vključno s Češko, Nemčijo, Francijo, Nizozemsko in Švedsko. Po začetku veljavnosti sporazuma o sodelovanju z Eurojustom leta 2019 je januarja 2021 pri Eurojustu začel delovati tožilec za zvezo iz Albanije, oktobra pa je bil pri Eurojustu ustanovljen urad tožilca za zvezo iz Albanije. Albanija je leta 2021 podpisala pet novih sporazumov o skupnih preiskovalnih enotah v primerih, ki jih podpira Eurojust.

Komisija je v *četrtem poročilu na podlagi mehanizma za zadržanje izvzetja iz vizumske obveznosti* pripravila naslednja priporočila.

a) Nadaljnji napredek pri doseganju dobrih rezultatov, kar zadeva preiskave primerov korupcije, zaseg, zaplembo in odvzem premoženjske koristi, pridobljene s kaznivimi dejanji, povezanimi s korupcijo.

Albanija je dosegla napredek v boju proti organiziranemu kriminalu in korupciji ter v boju proti nedovoljeni trgovini. Leta 2021 je poročala o povečanju (18 %) števila policijskih operacij v primerjavi z letom 2020. Poleg tega se je leta 2021 povečalo število razbitih kriminalnih združb in

10 Za opredelitev glej https://home-affairs.ec.europa.eu/pages/glossary/application-international-protection_en.

11 V tem poročilu je stopnja ugodno rešenih prošenj izračunana kot delež pozitivnih odločitev na prvi stopnji (tudi v zvezi z zaščito na podlagi Ženevske konvencije, subsidiarno zaščito in humanitarnim statusom) glede na skupno število odločitev na prvi stopnji. Za opredelitev glej https://home-affairs.ec.europa.eu/pages/glossary/recognition-rate-procedures-international-protection_en.

zaseženih sredstev, pridobljenih s kaznivim dejanjem, katerih vrednost se je v primerjavi z letom 2020 več kot podvojila. V primerjavi z letom 2020 se je leta 2021 povečal tudi zaseg drog.

Nadaljevala so se prizadevanja za izboljšanje rezultatov preiskav, kazenskega pregona in obsodb v boju proti korupciji. Vendar so še vedno potrebni večja politična volja ter bolj strukturirana in dosledna prizadevanja, vključno z ustreznimi viri, orodji in spretnostmi. Leta 2021 je bilo sodišču predloženih 440 primerov korupcije, od tega 31 primerov posebnega tožilstva. Na prvi stopnji je bilo 235 pravnomočnih obsodb posameznikov, obtoženih kaznivih dejanj korupcije, na ravni pritožbenih sodišč in sodišč zadnje stopnje pa je bilo takih obsodb 99. V letu 2021 je bilo v obravnavo tožilstvu predloženih skupaj 3 351 primerov.

Albanija si je še naprej prizadevala za doseganje rezultatov v boju proti organiziranemu kriminalu. V letu 2021 je bilo v obravnavo tožilstvu predloženih 41 novih zadev, (v primerjavi z 22 v letu 2020), vloženih je bilo 14 obtožnic za strukturirano kriminalno združbo (v primerjavi s 15 v letu 2020), zaključenih pa je bilo 19 zadev, pri čemer je bilo 75 oseb pravnomočno obsojenih na ravni pritožbenega sodišča (v primerjavi s 13 v letu 2020).

Na področju boja proti nedovoljeni trgovini se je povečalo število izvedenih policijskih operacij. Albanija je sedem operacij izvedla tudi z mednarodnimi partnerji, med drugim na dneh skupnega ukrepanja v okviru platforme EMPACT.

V boju proti pranju denarja je Albanija poročala o primerih napotitev, preiskavah, kazenskem pregonu, zasegu in zaplembi premoženjske koristi, spremljanju državljanov, ki se vračajo iz držav v konfliktu, v družbenih medijih ter napredku centralnega preiskovalnega direktorata, doseženem na podlagi akcijskega načrta Projektne skupine za finančno ukrepanje. Vendar Albanija tega akcijskega načrta ni dokončala do roka, tj. februarja 2022.

Parlament je decembra 2021 sprejel spremembe zakona o preprečevanju pranja denarja, namenjene uskladitvi s četrto in peto direktivo EU o preprečevanju pranja denarja. Albanija je leta 2021 v okviru ukrepov za preprečevanje pranja denarja in boj proti financiranju terorizma sprejela tudi zakon o centraliziranem registru bančnih računov. Poleg tega je bil leta 2020 sprejet zakon o vzpostavitvi registra dejanskega lastništva. Delo za vnos podatkov v register se je začelo februarja 2021 z informacijami o pooblaščenih subjektih in je zdaj v veliki meri končano.

b) Nadaljnji razvoj sistematične uporabe vzporednih finančnih preiskav in povečanje sodelovanja v usklajenih ali skupnih preiskavah in kazenskem pregonu z državami v regiji in državami članicami.

Albanija še naprej sodeluje z državami v regiji in državami članicami. Z njimi je sodelovala zlasti pri izmenjavi policijskih in pravosodnih informacij pri preiskovanju kaznivih dejanj, povezanih z drogami, nedovoljeno trgovino, pranjem denarja, gospodarskim in finančnim kriminalom, kibernetsko kriminaliteto in hudimi kaznivimi dejanji. Izmenjava informacij je potekala predvsem prek Interpola, Europola, Eurojusta in mreže CARIN. Albanija je v primerjavi z letom 2020 poročala o povečanju števila policijskih operacij, kazenskih postopkov in skupnih preiskovalnih enot v sodelovanju z mednarodnimi partnerji, ki se borijo proti organiziranemu kriminalu.

V letu 2021 je bilo osem skupnih preiskovalnih enot, v katerih so sodelovali albanski partnerji (štiri v letu 2020), kar je pomenilo 30 skupnih operativnih sestankov. Albanija ima pri Europolu enega policijskega uradnika za zvezo in načrtuje napotitev še enega. Država je še naprej dejavno sodelovala na dnevih skupnega ukrepanja v okviru platforme EMPACT, ki spodbujajo sodelovanje pri boju

proti nedovoljenem prometu z orožjem, tihotapljenju migrantov, trgovini z drogami, kriminalu, povezanemu z motornimi vozili, trgovini z ljudmi in ponarejanju listin. Leta 2021 je albanski uradnik za zvezo pri Eurojustu na zahtevo albanskih organov evidentiral 21 primerov, od katerih jih je bilo 16 zaključenih. Na zahtevo pristojnih organov držav članic je bilo pri albanskem uradniku za zvezo odprtih 30 novih primerov. Sklenjenih je bilo pet novih sporazumov o vzpostavitvi skupnih preiskovalnih enot. Spremembe zakona o pravosodnem sodelovanju v kazenskih zadevah s tujimi jurisdikcijami, sprejete julija 2021, so se izkazale za koristne pri vzpostavljanju skupnih preiskovalnih enot, vendar bodo potrebna nadaljnja prizadevanja za uskladitev nacionalne zakonodaje s pravnim redom EU. Vlada je v javno posvetovanje predložila osnutek zakona o davčni in kazenski amnestiji subjektov, ki prostovoljno prijavijo premoženje. Ta zadeva je zajeta v poročilu Komisije o Albaniji iz leta 2022.

Posebno tožilstvo za korupcijo in organizirani kriminal je v več odmevnih primerih, ki so vključevali politike, člane albanskih institucij, sodstvo, lokalne organe in poslovni sektor, vodilo kazenske postopke in vzporedne finančne preiskave.

c) Nadaljnji napredek pri izvajanju skupnega akcijskega načrta za boj proti terorizmu za Zahodni Balkan.

V boju proti terorizmu je Albanija še naprej dobro napredovala pri izvajanju petih ciljev iz skupnega akcijskega načrta za boj proti terorizmu za Zahodni Balkan iz leta 2018 in ukrepov iz dvostranskega dogovora, podpisanega s Komisijo leta 2019. Od junija 2021 je za vsa kazniva dejanja, povezana s terorizmom in financiranjem, odgovorno posebno tožilstvo za korupcijo in organizirani kriminal. Mednarodno sodelovanje in izmenjava informacij o povratnikih ostajata zadovoljiva.

Dobro je tudi sodelovanje s finančnoobveščevalno enoto pri izvajanju ukrepov iz akcijskega načrta v skladu s priporočili Projektne skupine za finančno ukrepanje in Odbora strokovnjakov za ocenjevanje ukrepov proti pranju denarja in financiranju terorizma (MONEYVAL).

Preiskovalna enota za financiranje terorizma se je leta 2021 udeležila šestih usposabljanj, ki so jih med drugim organizirali OVSE, UNODC in CEPOL.

d) Nesprejetje programa „državljanstvo za naložbe“ na podlagi novega zakona o državljanstvu.

Kljub pomislekom, ki jih je Komisija izrazila leta 2019[12], ima Albanija od julija 2020 zakonodajo, ki omogoča vzpostavitev programa „državljanstvo za naložbe“ (ali „zlati potni listi“). Agencija za posebne programe državljanstva je ustanovila skupno delovno skupino, ki bo izvedla študijo izvedljivosti v zvezi z njenim prihodnjim izvajanjem. Vlada je leta 2022 sprejela sklep, ki uvaja pravno podlago, da ministrstvo za notranje zadeve začne postopek javno-zasebnega partnerstva za izvajanje programov državljanstva.

Vzpostavitev programa „državljanstvo za naložbe“ bi bila v nasprotju s priporočili iz *četrtega poročila na podlagi mehanizma za zadržanje izvzetja iz vizumske obveznosti* in širitvenega svežnja za leto 2021[13]. Program „državljanstvo za naložbe“ se lahko uporabi za zaobidenje postopka EU za

[12] Preden je albanski parlament preučil osnutek zakona o državljanstvu, je bilo v *tretjem poročilu na podlagi mehanizma za zadržanje izvzetja iz vizumske obveznosti* opozorjeno, da je Komisija oktobra 2019 na albansko vlado naslovila dopis, v katerem je prosila za pojasnila v zvezi s tem ter jo opozorila o tveganjih in možnih posledicah uvedbe take sheme.

[13] SWD(2021) 289 final.

izdajo vizuma za kratkoročno bivanje ter poglobljene ocene posameznih tveganj migracij in varnostnih tveganj, ki jo ta postopek vključuje, vključno z morebitnim izogibanjem ukrepom za preprečevanje pranja denarja in financiranja terorizma. To je za EU zelo zaskrbljujoče ob upoštevanju njenega sporazuma z Albanijo o odpravi vizumov[14]. Komisija meni, da se lahko brezvizumski režim prekine, če se šteje, da take sheme pomenijo povečano tveganje za notranjo varnost in javni red držav članic[15].

3. Priporočila za Albanijo

Albanija je sprejela ukrepe za obravnavanje večine prejšnjih priporočil Komisije. Vendar je sprejela tudi ukrepe, ki so v nasprotju z dvema priporočiloma v zvezi z uskladitvijo vizumskega režima in programi „državljanstvo za naložbe“. Zato je potreben nadaljnji napredek, pri čemer je treba obravnavati naslednja vprašanja:

a) prednostna uskladitev vizumske politike Albanije z EU seznamom tretjih držav, katerih državljani potrebujejo vizum, zlasti v zvezi s tistimi tretjimi državami, ki pomenijo tveganje nedovoljenih migracij ali varnostno tveganje za EU;

b) prenehanje izvajanja programa „državljanstvo za naložbe“ in razveljavitev pravne podlage za tak program s spremembo zakona o državljanstvu;

c) nadaljnje sodelovanje z državami članicami, v katerih so albanski državljani vložili največ neutemeljenih prošenj za azil, ter izvajanje kampanj obveščanja o brezvizumskem režimu in njihovo prilagajanje ustreznim profilom migrantov, vključno z ranljivimi skupinami, osebami, ki ostanejo dlje, kot jim je bilo dovoljeno (prekoračitev obdobja dovoljenega bivanja), in osebami, ki vlagajo neutemeljene prošnje za azil;

d) nadaljnja krepitev preprečevanja korupcije, organiziranega kriminala, nedovoljene trgovine, terorizma in pranja denarja ter boj proti njim z: (i) okrepitvijo sodelovanja Albanije v platformi EMPACT, (ii) nadaljnjim napredkom pri doseganju dobrih rezultatov, kar zadeva preiskave primerov korupcije in organiziranega kriminala, pa tudi zaseg, zaplembo in odvzem premoženjske koristi, pridobljene s takimi kaznivimi dejanji, (iii) obravnavanjem vseh preostalih zadev iz akcijskega načrta Projektne skupine za finančno ukrepanje;

e) doseganje nadaljnjega napredka pri izvajanju dvostranskega dogovora v okviru skupnega akcijskega načrta za boj proti terorizmu za Zahodni Balkan.

II. Bosna in Hercegovina

1. Migracije, azil in ponovni sprejem

1.1. Ukrepi, sprejeti na področju migracij, azila in sodelovanja pri ponovnem sprejemu

[14] Ta tveganja so bila poudarjena tudi v priporočilu Komisije z dne 28. marca 2022 o takojšnjih ukrepih zaradi ruske invazije na Ukrajino v zvezi s programi „državljanstvo za naložbe“ in programi prebivanja za vlagatelje (C(2022) 2028). Poleg tega je Evropski parlament v resoluciji z dne 9. marca 2022 predlagal, naj se odprava programov „državljanstvo za naložbe“ vključi med merila za članstvo v EU (2021/2026(INL)).

[15] V zvezi s tem glej Sklep Sveta (EU) 2022/366 z dne 3. marca 2022 o delnem prenehanju uporabe Sporazuma med Evropsko unijo in Republiko Vanuatu o odpravi vizumske obveznosti za kratkoročno bivanje (UL L 69, 4.3.2022, str. 105).

Komisija je v *četrtem poročilu na podlagi mehanizma za zadržanje izvzetja iz vizumske obveznosti* pripravila naslednja priporočila.

(a) Izboljšanje usklajevanja zmogljivosti za upravljanje meja in migracij na vseh ravneh, zlasti z zagotavljanjem delovanja azilnega sistema in ustreznih sprejemnih zmogljivosti za migrante; sprejetje potrebnih ukrepov za podpis sporazuma o statusu glede ukrepov agencije Frontex.

Bosna in Hercegovina izvaja strategijo in akcijski načrt za integrirano upravljanje meja za obdobje 2019–2023. Strategija in akcijski načrt za migracije in azil za obdobje 2021–2025 še nista sprejeta.

Države članice in agencija Frontex poročajo o dobrem sodelovanju na področju ponovnega sprejema z Bosno in Hercegovino ter o zadovoljivem izvajanju sporazuma EU o ponovnem sprejemu oseb, kot je bilo omenjeno tudi na sestanku Skupnega odbora za ponovni sprejem decembra 2021. Več držav članic (Avstrija, Hrvaška, Francija, Nemčija, Italija in Nizozemska) je poročalo o sodelovanju pri upravljanju meja in migracij, saj so ustreznim organom v Bosni in Hercegovini zagotovile opremo in usposabljanje. Država kljub omejenim virom izvaja tudi strategijo za reintegracijo povratnikov za obdobje 2020–2023.

Prizadevanja so bila usmerjena v izboljšanje usklajevanja z navedeno strategijo, akcijskim načrtom za integrirano upravljanje meja za obdobje 2019–2023 in rednimi sestanki projektne skupine, ustanovljene v okviru ministrstva za varnost. Vendar so bili dejanski rezultati omejeni. Ministrstvo za varnost je še naprej krepilo prizadevanja za izboljšanje upravljanja migracij, odnosi z lokalnimi organi pa so se na splošno izboljšali. Bosna in Hercegovina mora še vedno v celoti prevzeti odgovornost za upravljanje migracij in vse sprejemne centre. Potrebna bi bila pravičnejša porazdelitev bremena med vsemi entitetami in kantoni ter popolna odgovornost državnih organov pri upravljanju migracij. Za upravljanje migracij je na voljo le omejeno javno financiranje, kar vpliva tudi na učinkovitost države pri oblikovanju politike. Bosna in Hercegovina ostaja pomembna tranzitna država na zahodnobalkanski poti za nedovoljene tokove in tihotapljenje migrantov v EU.

Kot je navedeno v širitvenih svežnjih za leti 2021 in 2022, še vedno obstajajo resne ovire pri zagotavljanju učinkovitega dostopa do azilnih postopkov. Azilno zakonodajo je treba bolje izvajati, zlasti da se zagotovi sistematično spoštovanje procesnih jamstev za prosilce za azil. Dostop do azilnih postopkov bi bilo treba okrepiti, da se zagotovi hitrejša in učinkovita obravnava prošenj. Bosna in Hercegovina je decembra 2020 sprejela časovni načrt za obdobje 2020–2021 za sodelovanje z Evropskim azilnim podpornim uradom (zdaj Agencijo EU za azil EUAA)) pri krepitvi azilnih in sprejemnih sistemov v skladu s skupnim evropskim azilnim sistemom in standardi EU. Sodelovanje z agencijo EUAA bi se moralo nadaljevati in okrepiti. Sprejetje in izvajanje strategije in akcijskega načrta za obdobje 2021–2025 o migracijah in azilu bi moralo znatno prispevati k izboljšanju azilne politike. Bolj si je treba prizadevati za zagotovitev učinkovitega dostopa do azila, učinkovite postopke ter medagencijsko sodelovanje in usklajevanje.

Leta 2021 je bilo število oseb, ki nezakonito vstopajo v Bosno in Hercegovino (15 812), primerljivo z letom 2020 ter veliko manjše kot v letih 2018 in 2019[16]. Novembra 2021 je bil v Lipi v bližini Bihaća (Unsko-sanski kanton) odprt sprejemni center, ki lahko sprejme 1 500 ljudi. Do konca

[16] Čeprav uradni podatki za leto 2022 še niso na voljo, obstajajo znaki, da se je v prvih šestih mesecih leta 2022 povečalo število oseb, ki nezakonito vstopajo v Bosno in Hercegovino.

leta 2021 je bila v nacionalnem sprejemnem centru zasedena približno tretjina razpoložljivih mest (2 162 od 6 050). Nastanitvene zmogljivosti so ostale skoncentrirane v Unsko-sanskem kantonu in Sarajevskem kantonu, brez pravične delitve med entitetami in kantoni.

Bosna in Hercegovina z EU še ni podpisala sporazuma o statusu, ki bi Evropski agenciji za mejno in obalno stražo omogočil napotitev stalne enote na meji države z EU, da bi skupaj z mejno policijo izvajala operativne dejavnosti.

(b) Nadaljnje usklajevanje vizumske politike Bosne in Hercegovine z EU seznamom tretjih držav, katerih državljani potrebujejo vizum, zlasti v zvezi s tistimi tretjimi državami, ki pomenijo tveganje nedovoljenih migracij ali varnostno tveganje za EU.

Bosna in Hercegovina v letu 2021 ni sprejela ukrepov za nadaljnje usklajevanje vizumske politike države z vizumsko politiko EU. Državljani več tretjih držav, vključno z Azerbajdžanom, Bahrajnom, Kitajsko, Kuvajtom, Omanom, Katarjem, Rusijo in Turčijo, so izvzeti iz vizumske obveznosti za Bosno in Hercegovino. Državljani vseh navedenih držav morajo imeti za vstop v EU veljaven vizum. Preprečiti bi bilo treba vsakršno nadaljnje odstopanje od EU seznama držav, katerih državljani potrebujejo vizum. Bosna in Hercegovina bi morala zagotoviti napredek pri usklajevanju svoje politike z EU seznamom, zlasti kar zadeva tretje države, ki pomenijo tveganje nedovoljenih migracij ali varnostno tveganje za EU. To bo pomembna tema stalnega dialoga med EU ter Bosno in Hercegovino. Komisija bo v okviru mehanizma za zadržanje izvzetja iz vizumske obveznosti in v skladu s členom 8 uredbe o vizumih stalno spremljala in ocenjevala ukrepe Bosne in Hercegovine za uskladitev vizumskega režima z EU.

1.2. Spremljanje trendov nedovoljenih migracij, prošenj za mednarodno zaščito, vrnitev in ponovnega sprejema

Leta 2021 so državljani Bosne in Hercegovine v državah članicah vložili 2 695 prošenj za mednarodno zaščito, kar je za 78 % več kot leta 2020 (1 510). Stopnja ugodno rešenih prošenj se je zvišala, in sicer s 4 % v letu 2020 na 5 % v letu 2021.

Leta 2021 so države članice poročale o 17 nezakonitih prehodih meje s strani državljanov Bosne in Hercegovine na zunanjih mejah EU, kar je za 42 % več kot v letu 2020 (12). Leta 2021 se je število državljanov Bosne in Hercegovine, v zvezi s katerimi je bilo ugotovljeno, da v državah članicah nezakonito prebivajo, povečalo za 17 %, pri čemer je bilo leta 2021 4 200 primerov nedovoljenega prebivanja v primerjavi s 3 595 primeri v letu 2020. Število zavrnitev vstopa se je zmanjšalo za 39 %, in sicer z 8 145 primerov v letu 2020 na 4 995 primerov v letu 2021.

V letu 2021 je v primerjavi z letom 2020 tako število odločb o vrnitvi, izdanih državljanom Bosne in Hercegovine (2 740 v letu 2021 v primerjavi z 2 710 v letu 2020, kar je 1-odstotno zmanjšanje), kot število vrnjenih oseb (900 v letu 2021 v primerjavi s 1 010 v letu 2020, kar je 11-odstotno zmanjšanje) ostalo razmeroma stabilno.

2. Pravosodno sodelovanje, javni red in varnost

Kot je navedeno v širitvenem svežnju za leto 2021, pomanjkanje zavezanosti političnih akterjev reformi pravosodja in slabo delovanje pravosodnega sistema še naprej ogrožata uveljavljanje pravic državljanov ter boj proti korupciji in organiziranemu kriminalu. Kazalniki korupcije ostajajo visoki, pri čemer to vprašanje vpliva na vsakdanje življenje državljanov in tujih vlagateljev. Rezultati na področju preprečevanja in zatiranja korupcije (tudi na visoki ravni) so zaradi operativne

neučinkovitosti in političnega vmešavanja še vedno zanemarljivi. Neobstoj učinkovitega sistema prijavljanja premoženja za sodnike in tožilce je poseben razlog za zaskrbljenost.

Na področju javnega reda in varnosti nasprotujoče si pristojnosti in nesodelovanje negativno vplivajo na učinkovitost organov kazenskega pregona. Izboljšati je treba strokovnost in odgovornost organov kazenskega pregona. Pri zagotavljanju preglednih imenovanj in napredovanj na podlagi dosežkov in brez političnega vmešavanja ni bil dosežen noben napredek.

Zakonodajo o drogah, trgovini z ljudmi in kibernetski kriminaliteti je treba znatno izboljšati. Bosna in Hercegovina mora vzpostaviti kontaktno točko za strelno orožje in kazenske zakonike uskladiti s Protokolom ZN o strelnem orožju. Pravni mehanizmi za zamrznitev, upravljanje in zaplembo sredstev, pridobljenih s kaznivim dejanjem, niso dovolj učinkoviti. Država bi morala okrepiti boj proti nadnacionalnim mrežam organiziranega kriminala, in sicer v sodelovanju z Europolom in s povečanjem sodelovanja pri dejavnostih platforme EMPACT.

Protiteroristična zakonodaja je večinoma usklajena s pravnim redom EU in ustreznim mednarodnim pravom. Vendar sta se strategija in okvirni akcijski načrt za preprečevanje terorizma in boj proti njemu končala leta 2020. V pripravi je nadaljnja strategija za obdobje 2021–2026, ki pa še ni sprejeta.

Države članice poročajo o na splošno dobrem sodelovanju z Bosno in Hercegovino na področju varnosti. Bosna in Hercegovina je leta 2021 izvajala skupne dejavnosti z več državami članicami, vključno s Češko, Nemčijo, Latvijo, Nizozemsko in Švedsko.

Komisija je v *četrtem poročilu na podlagi mehanizma za zadržanje izvzetja iz vizumske obveznosti* pripravila naslednja priporočila.

a) Nadaljnji napredek v boju proti korupciji, tudi na visoki ravni, in sicer s sprejetjem in izvajanjem učinkovite zakonodaje o nasprotju interesov, javnih naročilih in zaščiti žvižgačev ter z zagotavljanjem učinkovitega delovanja in usklajevanja protikorupcijskih organov.

Priporočilo v letu 2021 ni bilo izpolnjeno[17]. Pripravljeni so bili osnutki zakonov o navzkrižju interesov in javnem naročanju v skladu z mednarodnimi standardi in evropskimi dobrimi praksami, vendar leta 2021 ni bil sprejet noben. Osnutek zakona o zaščiti žvižgačev v skladu s pravnim redom EU še ni pripravljen.

Delovanje in usklajevanje organov za preprečevanje korupcije med njimi samimi ter z agencijo za preprečevanje korupcije in usklajevanje boja proti korupciji (APIK) sta bila še naprej neučinkovita. Znatno je treba okrepiti neodvisnost organov za preprečevanje korupcije, ustanovljenih na ravni entitet in kantonov. Kot je navedeno v širitvenem svežnju za leto 2021, je protikorupcijski urad Sarajevskega kantona še naprej dosegal dober napredek, pri čemer je tudi evidentiral tveganja korupcije in spremljal javno naročanje, ter ostaja dober primer med kantonskimi organi. Tuzelski kanton je maja 2021 sprejel zakonodajo za ustanovitev protikorupcijskega urada, decembra 2021 pa po vzoru Sarajevskega kantona zakon o poročanju in preverjanju prijav premoženja javnih uslužbencev. Še vedno ni usklajevanja na ravni države.

[17] Spremembe zakona o javnem naročanju so bile končno sprejete avgusta 2022.

b) Krepitev prizadevanj za boj proti organiziranemu kriminalu, zlasti z zagotavljanjem učinkovitega sodelovanja med organi za preprečevanje, odkrivanje in preiskovanje kaznivih dejanj ter s tožilstvi in z doseganjem rezultatov, kar zadeva proaktivne preiskave, potrjene obtožnice, kazenski pregon in pravnomočne obsodbe v zvezi z organiziranim kriminalom.

To priporočilo ni bilo izpolnjeno. Kot je navedeno v širitvenem svežnju za leto 2021, je omejeno sodelovanje organov kazenskega pregona s tožilstvi in neobstoj učinkovitih preverjanj policije s strani tožilcev še naprej resno oviralo učinkovitost preiskav. Sistemske pomanjkljivosti pri operativnem sodelovanju organov kazenskega pregona in zelo omejena izmenjava obveščevalnih podatkov so stalni izzivi. V redkih prijavljenih primerih korupcije na visoki ravni so bili še naprej opaženi selektivno pravosodno ukrepanje, pravne napake, malomarnost, zloraba postopkov, politični pritisk, vprašljive sodne odločbe in verbalni napadi na tožilstvo.

c) Vzpostavitev kontaktne točke za Europol in nadaljnji napredek pri izvajanju skupnega akcijskega načrta za boj proti terorizmu za Zahodni Balkan.

To priporočilo ni bilo izpolnjeno. Kot je navedeno v širitvenem svežnju za leto 2021, so organi sprejeli nekatere pripravljalne ukrepe, operativnega sodelovanja z Europolom pa ni. Sporazum o operativnem in strateškem sodelovanju z Europolom iz marca 2017 se še ni začel izvajati, saj kontaktna točka za Europol še ni v celoti vzpostavljena. Organi Bosne in Hercegovine so nedavno imenovali uradnika za zvezo v Haagu, vendar uradnika ni mogoče napotiti na sedež Europola, dokler nacionalna kontaktna točka v Sarajevu ne deluje. Sodelovanje države z Europolom ostaja omejeno. Izmenjava informacij še vedno poteka prek enote v okviru direktorata za usklajevanje policijskih organov Bosne in Hercegovine, katerega mandat je potekel in s katerim je entiteta Republika Srbska prekinila operativno sodelovanje.

Septembra 2021 je bilo v tretjem poročilu Bosne in Hercegovine o izvajanju dogovora iz leta 2019 v zvezi s skupnim akcijskim načrtom za boj proti terorizmu za Zahodni Balkan iz leta 2018 navedeno, da je bil dosežen le omejen napredek. Med EU ter Bosno in Hercegovino redno potekajo razprave o politiki boja proti terorizmu. Znatno je treba okrepiti zmogljivosti in učinkovitost delovne skupine za boj proti terorizmu ter oddelka za boj proti terorizmu pri državnem tožilstvu. Bosna in Hercegovina si prizadeva za sprejetje nacionalne strategije za boj proti terorizmu in preprečevanje nasilnega ekstremizma. Država še ni sprejela nove zakonodaje o preprečevanju pranja denarja in financiranja terorizma v skladu z mednarodnimi standardi in pravnim redom EU.

3. Priporočila za Bosno in Hercegovino

Bosna in Hercegovina si mora še naprej prizadevati za boj proti korupciji in organiziranemu kriminalu ter upravljanje migracij in azila. Nadalje je treba obravnavati zlasti naslednja vprašanja:

a) prednostna uskladitev vizumske politike Bosne in Hercegovine z EU seznamom tretjih držav, katerih državljani potrebujejo vizum, zlasti v zvezi s tistimi tretjimi državami, ki pomenijo tveganje nedovoljenih migracij ali varnostno tveganje za EU;

b) nadaljnje prizadevanje za zagotovitev učinkovitega usklajevanja upravljanja meja in upravljanja migracij, vključno s pravično porazdelitvijo sprejemnih zmogljivosti med vsemi entitetami in kantoni, zagotovitev učinkovitejšega dostopa do azilnih postopkov ter sprejetje in izvajanje strategije in akcijskega načrta za migracije;

c) podpis in ratifikacija sporazuma z EU o statusu agencije Frontex;

d) zagotovitev začetka delovanja nacionalne kontaktne točke za Europol;

e) sprejetje in izvajanje nacionalne strategije za preprečevanje terorizma in nasilnega ekstremizma in boj proti njima ter nadaljevanje izvajanja dvostranskega dogovora v okviru skupnega akcijskega načrta za boj proti terorizmu za Zahodni Balkan;

f) prikaz napredka v boju proti korupciji in organiziranemu kriminalu, tudi na visoki ravni, tako da se sprejme in izvaja učinkovita zakonodaja o nasprotju interesov, izvaja nov zakon o javnem naročanju, zaščiti žvižgače ter zagotovi, da protikorupcijski organi učinkovito delujejo in se medsebojno usklajujejo;

g) ustanovitev ali imenovanje urada za odvzem premoženjske koristi, pristojnega za identifikacijo in sledenje sredstev, pridobljenih s kaznivim dejanjem, da bi se okrepilo sodelovanje z državami članicami;

h) sprejetje posodobljene nacionalne ocene tveganja in zakonodaje o preprečevanju pranja denarja in financiranja terorizma v skladu z mednarodnimi standardi in pravnim redom EU.

III. Črna gora

1. Migracije, azil in ponovni sprejem

1.1. Ukrepi, sprejeti na področju migracij, azila in sodelovanja pri ponovnem sprejemu

Črna gora je v letu 2021 še naprej povečevala svoje zmogljivosti na področju upravljanja meja in azila ter izvajala ustrezne strategije. Septembra 2021 je bila sprejeta strategija za migracije in reintegracijo povratnikov za obdobje 2021–2025. Junija 2022 se je Črna gora kot opazovalka brez glasovalne pravice pridružila Evropski migracijski mreži, tj. mreži strokovnjakov EU na področju migracij in azila.

Črna gora je decembra 2021 podpisala načrt sodelovanja z Evropskim azilnim podpornim uradom (zdaj Agencijo EU za azil), katerega cilj je okrepiti azilni sistem Črne gore, vključno s postopkom določanja statusa, pogoji za sprejem in razvojem načrtovanje ravnanja v nepredvidljivih razmerah.

Konstruktivno sodelovanje z agencijo Frontex v okviru sporazuma o statusu Črne gore, podpisanega z EU, je še naprej prinašalo rezultate in krepilo zmogljivosti mejne policije Črne gore.

Države članice so poročale tudi o dobrem sodelovanju s Črno goro na področju migracij in upravljanja meja (zlasti Nemčija, Francija, Hrvaška in Nizozemska), vračanja in izvajanja sporazuma EU o ponovnem sprejemu oseb, kot je bilo izraženo tudi na sestanku Skupnega odbora za ponovni sprejem novembra 2021.

Komisija je v *četrtem poročilu na podlagi mehanizma za zadržanje izvzetja iz vizumske obveznosti* pripravila naslednja priporočila.

a) Prilagajanje kampanj za obveščanje o brezvizumskem režimu ustreznim profilom migrantov, vključno z ranljivimi skupinami, osebami, ki ostanejo dlje, kot jim je bilo dovoljeno (prekoračitev obdobja dovoljenega bivanja), in osebami, ki vlagajo neutemeljene prošnje za azil.

Črna gora je leta 2021 menila, da zaradi nadaljnjih omejitev potovanj, povezanih s COVID-19, ni bilo treba organizirati kampanj za obveščanje.

b) Nadaljnje usklajevanje vizumske politike Črne gore z EU seznamom tretjih držav, katerih državljani potrebujejo vizum, zlasti v zvezi s tistimi tretjimi državami, ki pomenijo tveganje nedovoljenih migracij ali varnostno tveganje za EU.

Črna gora ni sprejela nobenih ukrepov za usklajevanje svoje vizumske politike z EU seznamom držav, katerih državljani potrebujejo vizum. Nasprotno, v letu 2021 in na začetku leta 2022 se je Črna gora še bolj oddaljila od priporočene politike.

Državljani več tretjih držav, vključno z Armenijo, Kazahstanom, Rusijo, Azerbajdžanom, Belorusijo, Kubo, Ekvadorjem, Turčijo in Katarjem, so izvzeti iz vizumske obveznosti za Črno goro. Za nekatere narodnosti so izvzetja sezonska, za druge pa veljajo vse leto.

Črna gora je marca 2021 izvzetje iz vizumske obveznosti razširila na tuje državljane, ki imajo veljavno dovoljenje za prebivanje v Združenih arabskih emiratih (ZAE). Taka razširitev ni v skladu z vizumsko politiko EU in se je zlorabljala, saj se nekateri tuji državljani z dovoljenjem za prebivanje v ZAE niso vrnili v ZAE in so namesto tega pobegnili z verjetnim namenom vstopa v EU.

Črna gora je 26. maja 2022 sprejela sklep o začasnem izvzetju iz vizumske obveznosti za državljane Saudove Arabije od 1. junija do 30. septembra 2022, katerega cilj je bil ublažiti zmanjšanje števila turistov iz Rusije in Ukrajine.

Preprečiti bi bilo treba vsakršno nadaljnje odstopanje od EU seznama držav, katerih državljani potrebujejo vizum. Črna gora bi morala zagotoviti napredek pri usklajevanju svoje politike z EU seznamom, zlasti kar zadeva tiste tretje države, ki pomenijo tveganje nedovoljenih migracij ali varnostno tveganje. To bo pomembna tema stalnega dialoga med EU in Črno goro. Komisija bo v okviru mehanizma za zadržanje izvzetja iz vizumske obveznosti in v skladu s členom 8 uredbe o vizumih stalno spremljala in ocenjevala ukrepe Črne gore za uskladitev vizumskega režima z EU.

1.2. Spremljanje trendov nedovoljenih migracij, prošenj za mednarodno zaščito, vrnitev in ponovnega sprejema

Število prošenj za mednarodno zaščito, ki so jih v državah članicah vložili državljani Črne gore, se je med letoma 2020 in 2021 povečalo za 65 %, pri čemer je bilo leta 2021 vloženih 420 prošenj, leta 2020 pa 255. Stopnja ugodno rešenih prošenj se je zvišala, in sicer z 2 % v letu 2020 na 5 % v letu 2021.

Države članice so leta 2021 po dveh letih brez nezakonitih prehodov meje poročale o dveh nezakonitih prehodih meje s strani črnogorskih državljanov. Število ugotovljenih primerov nezakonitega prebivanja državljanov Črne gore se je v letu 2021 povečalo za 10 % (z 925 v letu 2020 na 1 020 v letu 2021). Leta 2021 je bilo 515 primerov zavrnitve vstopa državljanom Črne gore v države članice, kar je 6 % več kot leta 2020 (485).

Število odločb o vrnitvi, izdanih državljanom države, se je zmanjšalo za 1 % (490 v letu 2021 v primerjavi s 495 v letu 2020), število vrnjenih oseb pa se je zmanjšalo za 12 % (260 v letu 2021 v primerjavi z 295 v letu 2020).

2. Pravosodno sodelovanje, javni red in varnost

Črna gora je v letu 2021 še naprej sprejemala ukrepe proti organiziranemu kriminalu (vključno s trgovino z ljudmi) in terorizmu. Decembra 2021 je vlada sprejela strategijo za preprečevanje in

zatiranje terorizma, pranja denarja in financiranja terorizma za obdobje 2022–2025 ter akcijski načrt za obdobje 2022–2023.

Države članice poročajo o dobrem splošnem sodelovanju s Črno goro na področju varnosti. Črna gora je v letu 2021 še naprej dvostransko sodelovala s številnimi državami članicami na področju javnega reda in varnosti, vključno z Nemčijo in Švedsko. Še naprej je sodelovala tudi z Europolom in Eurojustom. Poleg tega si je črnogorska policija še naprej izmenjevala informacije z Interpolom, da bi opredelila dejanske teroristične skupine in prispevala k boju proti terorističnim grožnjam.

Sodelovanje z Evropskim centrom za spremljanje drog in zasvojenosti z drogami (EMCDDA) zaostaja. Črna gora bi morala sprejeti ukrepe za obnovitev tehničnega sodelovanja z agencijo, da bi se izboljšalo sodelovanje na področju informacij o drogah, in začeti razprave o podpisu delovnega dogovora.

Komisija je v *četrtem poročilu na podlagi mehanizma za zadržanje izvzetja iz vizumske obveznosti* pripravila naslednja priporočila.

a) Izboljšanje rezultatov v zvezi s pravnomočnimi obsodbami in odvzemom premoženjske koristi.

Obstoječi sodni informacijski sistem (PRIS) bi bilo treba izboljšati z izvajanjem razvojnega programa za IKT v pravosodju za obdobje 2021–2023. Cilj programa je zagotoviti popolno digitalizacijo in pripravo celovitih evidenc vseh pravnomočnih sodnih odločb ter omogočiti pripravo točnih in zanesljivih statističnih podatkov. Popolno izvajanje sistema na vseh sodiščih se pričakuje sredi leta 2023.

Črna gora še naprej dosega rezultate pri preiskavah, kazenskem pregonu in pravnomočnih obsodbah v primerih korupcije na visoki ravni, vendar se lahko rezultati še izboljšajo.

Posebno državno tožilstvo je leta 2021 začelo preiskave kaznivih dejanj korupcije na visoki ravni v 15 primerih proti 70 posameznikom in 19 pravnim osebam (v primerjavi z osmimi primeri proti 35 posameznikom in osmim pravnim subjektom v letu 2020).

Črna gora mora bistveno izboljšati svoj pravni pristop k finančnim preiskavam in zaplembi premoženja zaradi kaznivih dejanj korupcije na visoki ravni ter njihove rezultate. Leta 2021 je bilo premoženje začasno zamrznjeno v treh primerih. Dosežena sta bila določen začetni napredek pri uporabi razširjene zaplembe v primerih korupcije, pri čemer je bila v enem primeru zaplemba končna, in boljše razumevanje pomena uvedbe vzporednih finančnih preiskav.

Za izboljšanje odziva kazenskega pravosodja na korupcijo in korupcijo na visoki ravni je treba še obravnavati potrebo po bolj odvračilni in doslednejši politiki sankcioniranja. Sporazume o priznanju krivde je treba uporabljati skrajno previdno, za prave namene in ob upoštevanju vseh potrebnih zaščitnih ukrepov.

Rezultati preprečevanja korupcije so se še naprej izboljševali. Agencija za preprečevanje korupcije in njen svet sta bila pri svojem delu proaktivna ter sta okrepila dejavnosti terenskega dela z javnostjo, mediji in civilno družbo.

Agencija je dosegla znaten napredek pri številu preverjenih prijav premoženjskega stanja in pri uporabi postopkov poglobljenega preverjanja. Leta 2021 se je število začetih upravnih in prekrškovnih postopkov v primerjavi z letom 2020 podvojilo. Kljub proaktivnemu pristopu agencije pri preiskovanju in sankcioniranju kršitev zakona o preprečevanju korupcije pri prijavah

premoženjskega stanja in ogrožanju javnega interesa še vedno obstajajo znatni zaostanki iz prejšnjih let, zlasti v zvezi z odmevnimi primeri.

Črna gora je v boju proti organiziranemu kriminalu še naprej povečevala učinkovitost kazenskih preiskav. Ponovno so se v celoti začeli uporabljati posebni preiskovalni ukrepi. Z zakonodajnimi spremembami so bili uvedeni zaščitni ukrepi proti političnemu vplivu pri imenovanju ali razrešitvi direktorja policije. Vzpostavljen je bil tudi register dejanskega lastništva. Izboljšan je bil upravni okvir za strelno orožje. V zvezi s trgovino z ljudmi je bilo na sodiščih v teku več primerov, izrečenih pa je bilo več pravnomočnih obsodb.

Aretirani so bili nekateri ključni akterji organiziranih kriminalnih združb, prišlo pa je tudi do še enega rekordnega števila zasegov drog. Delovati je začela prva skupna preiskovalna skupina, številka pravnomočnih obsodb v primerih organiziranega kriminala pa se povečuje.

Vendar mora država izboljšati rezultate v zvezi s sodnimi odločbami o tihotapljenju tobaka in pranju denarja, uporabo finančnih preiskav in zmogljivostjo za zaplembo premoženjske koristi, pridobljene s kaznivim dejanjem. Črna gora mora v svojem sistemu kazenskega pravosodja še vedno odpraviti nekatere horizontalne sistemske pomanjkljivosti, vključno z načinom, kako se primeri organiziranega kriminala obravnavajo na sodišču. Za to bosta potrebni bolj odvračilna politika izrekanja kazni ter revizija uporabe sporazumov o priznanju krivde v primerih organiziranega kriminala in hudih kaznivih dejanj.

b) Krepitev zmogljivosti za kazenski pregon in sodno obravnavo primerov pranja denarja.

Kar zadeva preprečevanje pranja denarja, Črna gora svoje zakonodaje še ni uskladila s peto direktivo EU o preprečevanju pranja denarja[18] niti ni rešila nekaterih vprašanj v zvezi z izvajanjem na področju dejanskega lastništva in nadzora. Zakon o igrah na srečo še ni usklajen s pravnim redom EU in mednarodnimi standardi. Sedanji zakon pušča precejšnje vrzeli ter povečuje tveganje pranja denarja in financiranja terorizma na tem področju z visokim tveganjem, saj pravna jamstva glede vpliva organiziranega kriminala v lastniški strukturi iger na srečo niso zadostna.

Februarja 2022 je bil vzpostavljen register dejanskega lastništva, ki organom zagotavlja informacije o fizičnih osebah, ki imajo dejansko v lasti delnice družb ali organizacij, registriranih v Črni gori, ali jih nadzorujejo. Centralna banka Črne gore ima centralni register računov rezidentov, vendar nima registra računov nerezidentov, kar je ključno orodje za preiskave, ki vključujejo nerezidente. Vprašanje nepopolne zemljiške knjige ni bilo rešeno, kar ovira učinkovitost finančnih preiskav in zaplemb premoženja.

Začetni rezultati preiskav pranja denarja so se še naprej izboljševali, vendar je število primerov še vedno omejeno. Leta 2021 sta bili zoper tri posameznike izdani dve razsodbi sodišča, ki sta temeljili na sporazumih o priznanju krivde.

c) Doseganje boljših rezultatov pri odzivanju na organizirani kriminal, med drugim z obravnavanjem pogoste uporabe sporazumov o priznanju krivde.

[18] Direktiva (EU) 2015/849 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 20. maja 2015 o preprečevanju uporabe finančnega sistema za pranje denarja ali financiranje terorizma, spremembi Uredbe (EU) št. 648/2012 Evropskega parlamenta in Sveta ter razveljavitvi Direktive 2005/60/ES Evropskega parlamenta in Sveta in Direktive Komisije 2006/70/ES (UL L 141, 5.6.2015, str. 73).

V primerih organiziranega kriminala se je število sodb sodišča in obsodb v letu 2021 še naprej povečevalo, kar odraža stalno povečevanje števila preiskav v zadnjih dveh letih.

Ministrstvo za pravosodje je za analizo, kako se uporabljajo sporazumi o priznanju krivde, in opredelitev priporočil za morebitne spremembe zakona prejelo podporo programske pisarne Sveta Evrope v Podgorici. Delovna skupina, ki jo je ustanovilo ministrstvo, jih bo uporabila pri pripravi predloga sprememb zakonika o kazenskem postopku.

d) Nadaljnje doseganje napredka pri izvajanju skupnega akcijskega načrta za boj proti terorizmu za Zahodni Balkan.

Črna gora še naprej izvaja dvostranski dogovor v okviru skupnega akcijskega načrta za boj proti terorizmu za Zahodni Balkan. Junija 2021 je svet za nacionalno varnost ustanovil urad za operativno usklajevanje institucij, ki sestavljajo varnostni in obveščevalni sektor. Država je sprejela tudi sklep o imenovanju nacionalnega koordinatorja in članov nacionalne medresorske skupine za odpravo nasilnega ekstremizma, terorizma, pranja denarja in financiranja terorizma.

Aprila 2021 je Črna gora sprejela izvedbene predpise v zvezi z zakonom o določitvi in zaščiti kritične infrastrukture. Decembra 2021 je bila sprejeta nova strategija za preprečevanje in zatiranje terorizma, pranja denarja in financiranja terorizma. Vlada je istega meseca predlagala tudi zakon o obdelavi podatkov iz evidence podatkov o potnikih v zračnem prometu, katerega cilj sta preprečevanje ter odkrivanje terorističnih in hudih kaznivih dejanj. S tem se prvič ureja sistem evidentiranja podatkov o potnikih v Črni gori.

Črna gora je še naprej sodelovala z Europolom, enota za boj proti terorizmu pa si še naprej izmenjuje informacije z državami članicami, drugimi državami Zahodnega Balkana in drugimi državami nečlanicami EU, ki so operativne partnerice Europola, in sicer prek komunikacijskega kanala SIENA (mrežna aplikacija za varno izmenjavo informacij).

e) Čimprejšnja in učinkovita odprava programa „državljanstvo za naložbe“.

Črna gora še ni odpravila svojega programa „državljanstvo za naložbe“ kljub prej napovedani odločitvi, da ga leta 2021 ukine. Nasprotno se je črnogorska vlada decembra 2021 odločila, da bo program podaljšala do konca leta 2022.

V letu 2021 je Črna gora prejela 241 prošenj za 807 posameznikov. Od decembra 2021 je bilo na navedeni podlagi izdanih 264 črnogorskih potnih listov.

Komisija obžaluje odločitev o podaljšanju programa „državljanstvo za naložbe“ in Črno goro še naprej poziva, naj ga čim prej ukine. Odločitev o podaljšanju programa je za EU zelo zaskrbljujoče z vidika njenega sporazuma s Črno goro o odpravi vizumov[19]. Komisija bo še naprej spremljala program, dokler se bo izvajal in dokler se bodo prošnje še naprej obravnavale. To spremljanje je potrebno, ker se lahko programi „državljanstvo za naložbe“ uporabijo za zaobidenje postopka EU za izdajo vizuma za kratkoročno bivanje ter zaobidenje poglobljene ocene individualnih migracijskih in varnostnih tveganj, ki je del tega postopka. Komisija meni, da se lahko brezvizumski režim prekine,

[19] Ta tveganja so bila poudarjena tudi v priporočilu Komisije z dne 28. marca 2022 o takojšnjih ukrepih zaradi ruske invazije na Ukrajino v zvezi s programi „državljanstvo za naložbe“ in programi prebivanja za vlagatelje (C(2022) 2028). Poleg tega je Evropski parlament v resoluciji z dne 9. marca 2022 predlagal, naj se odprava programov „državljanstvo za naložbe“ vključi med merila za članstvo v EU (2021/2026(INL)).

če se šteje, da take sheme pomenijo povečano tveganje za notranjo varnost in javni red držav članic[20].

3. Priporočila za Črno goro

Črna gora je sprejela ukrepe za obravnavo nekaterih prejšnjih priporočil Komisije, zlasti glede preprečevanja pranja denarja in boja proti terorizmu ter boja proti korupciji in organiziranemu kriminalu. Sprejela pa je tudi ukrepe, ki so v nasprotju s priporočili, in sicer glede vizumske politike in programa „državljanstvo za naložbe“. Potrebna so nadaljnja prizadevanja na vseh področjih notranjih zadev, obravnavati pa je treba naslednja vprašanja:

a) prednostna uskladitev vizumske politike Črne gore z EU seznamom tretjih držav, katerih državljani potrebujejo vizum, zlasti v zvezi s tistimi tretjimi državami, ki pomenijo tveganje nedovoljenih migracij ali varnostno tveganje za EU;

b) takojšnja odprava programa „državljanstvo za naložbe“;

c) Prilagajanje kampanj za obveščanje o brezvizumskem režimu ustreznim profilom migrantov, vključno z ranljivimi skupinami, osebami, ki ostanejo dlje, kot jim je bilo dovoljeno (prekoračitev obdobja dovoljenega bivanja), in osebami, ki vlagajo neutemeljene prošnje za azil.

d) nadaljnji napredek pri preprečevanju organiziranega kriminala, korupcije in terorizma ter boju proti njim z (i) okrepitvijo sodelovanja Črne gore v platformi EMPACT, (ii) nadaljnjim napredkom pri doseganju dobrih rezultatov, kar zadeva preiskave primerov korupcije in organiziranega kriminala, pa tudi zaseg, zaplembo in odvzem premoženjske koristi, pridobljene s takimi kaznivimi dejanji, (iii) krepitvijo zmogljivosti za kazenski pregon in sodno obravnavo primerov pranja denarja ter sprejetjem novega zakona o preprečevanju pranja denarja in financiranja terorizma ter (iv) nadaljnjim napredkom pri izvajanju skupnega akcijskega načrta za boj proti terorizmu za Zahodni Balkan;

e) sprejetje potrebnih ukrepov za obnovitev tehničnega sodelovanja z Evropskim centrom za spremljanje drog in zasvojenosti z drogami.

IV. Severna Makedonija

1. Migracije, azil in ponovni sprejem

1.1. Ukrepi, sprejeti na področju migracij, azila in sodelovanja pri ponovnem sprejemu

Severna Makedonija je v letu 2021 še naprej sprejemala ukrepe na področju upravljanja meja ter migracij in azila, med drugim za izboljšanje pogojev za sprejem prosilcev za azil.

Države članice poročajo o dobrem sodelovanju pri upravljanju meja, migracij in azila. Zlasti je Severna Makedonija nadaljevala dvostransko sodelovanje z državami članicami, vključno z Nemčijo, Francijo, Hrvaško, Nizozemsko in Poljsko. Države članice poročajo tudi o zelo dobrem sodelovanju s Severno Makedonijo na področju vračanja in ponovnega sprejema, kot je bilo izraženo tudi na

[20] V zvezi s tem glej Sklep Sveta (EU) 2022/366 z dne 3. marca 2022 o delnem prenehanju uporabe Sporazuma med Evropsko unijo in Republiko Vanuatu o odpravi vizumske obveznosti za kratkoročno bivanje (UL L 69, 4.3.2022, str. 105).

sestanku Skupnega odbora za ponovni sprejem junija 2022. Sodelovanje z Agencijo EU za azil se je nadaljevalo v okviru dogovorjenega načrta za okrepitev zmogljivosti na področju azila in sprejema. Nadaljevalo se je tudi sodelovanje z agencijo Frontex.

Komisija je v *četrtem poročilu na podlagi mehanizma za zadržanje izvzetja iz vizumske obveznosti* pripravila naslednja priporočila.

a) Nadaljnje izboljšanje registracije migrantov, da se bo izvajala bolj sistematično; prilagajanje kampanj za obveščanje o brezvizumskem režimu ustreznim profilom migrantov, vključno z ranljivimi skupinami, osebami, ki ostanejo dlje, kot jim je bilo dovoljeno (prekoračitev obdobja dovoljenega bivanja), in osebami, ki vlagajo neutemeljene prošnje za azil.

Severna Makedonija je še naprej sprejemala ukrepe za reševanje migracijskih izzivov in izboljšanje registracije migrantov. Še naprej je razvijala nacionalne sisteme za registracijo migrantov ter izboljšala identifikacijo in registracijo mešanih migracijskih tokov. Sporazum EU o ponovnem sprejemu se zadovoljivo izvaja.

Še naprej se je zagotavljal dostop do azilnega postopka. Vendar lahko celoten azilni postopek traja več let, kar ni učinkovito in povečuje tveganja nadaljnjih premikov. Severna Makedonija mora med drugim še obravnavati ocene verodostojnosti, pravno utemeljitev odločitev in individualno oceno osebnih okoliščin prosilcev, pravilno oceniti ustrezne in posodobljene informacije o državi izvora ter dati prednost očitno utemeljenim primerom. Za osebe s posebnimi potrebami se ne izvaja noben prednostni postopek, čeprav je zagotovljen z zakonom. Izvajanje azilnega postopka še ni usklajeno s pravnim redom EU. V občini Gazi Baba so osebe, prijete pri nedovoljenem gibanju, še naprej samovoljno pridržane v sprejemnem centru za tujce, da bi se zagotovilo, da kot priče v sodnih postopkih pričajo proti tihotapcem. Vendar ta praksa ni v skladu z mednarodnimi standardi. Še vedno ni učinkovitega sodnega nadzora praks omejitev gibanja, migranti, ki jim je bila odvzeta prostost, pa nimajo pravnega svetovanja in pomoči, da bi imeli učinkovit dostop do pravnega varstva in pravnih sredstev.

b) Nadaljnje usklajevanje vizumske politike Severne Makedonije z EU seznamom tretjih držav, katerih državljani potrebujejo vizum, zlasti v zvezi s tistimi tretjimi državami, ki pomenijo tveganje nedovoljenih migracij ali varnostno tveganje za EU.

Severna Makedonija v letu 2021 ni sprejela ukrepov za nadaljnje usklajevanje vizumske politike države z vizumsko politiko EU. Državljani več tretjih držav, ki potrebujejo vizum za EU, vključno z Azerbajdžanom, Bocvano, Kubo, El Salvadorjem in Turčijo, so izvzeti iz vizumske obveznosti za Severno Makedonijo. Preprečiti bi bilo treba vsakršno nadaljnje odstopanje od EU seznama držav, katerih državljani potrebujejo vizum. Severna Makedonija bi morala zagotoviti napredek pri usklajevanju svoje politike z EU seznamom, zlasti kar zadeva tretje države, ki pomenijo tveganje nedovoljenih migracij ali varnostno tveganje za EU. To bo pomembna tema stalnega dialoga med EU in Severno Makedonijo. Komisija bo v okviru mehanizma za zadržanje izvzetja iz vizumske obveznosti in v skladu s členom 8 uredbe o vizumih stalno spremljala in ocenjevala ukrepe Severne Makedonije za uskladitev vizumskega režima z EU.

1.2. Spremljanje trendov nedovoljenih migracij, prošenj za mednarodno zaščito, vrnitev in ponovnega sprejema

Število prošenj za mednarodno zaščito, ki so jih v državah članicah vložili državljani Severne Makedonije, se je leta 2021 skoraj štirikratno povečalo (za 293 %), pri čemer je bilo leta 2021

vloženih 5 345 prošenj, leta 2020 pa 1 360. Stopnja ugodno rešenih prošenj se je nekoliko znižala, in sicer z 1,8 % v letu 2020 na 1,2 % v letu 2021.

Leta 2021 je bilo na ravni EU prijavljenih skupno 12 nezakonitih prehodov meje s strani državljanov Severne Makedonije, leta 2020 pa 18. Leta 2021 je število državljanov Severne Makedonije, v zvezi s katerimi je bilo ugotovljeno, da nezakonito prebivajo, ostalo razmeroma stabilno v primerjavi s prejšnjim letom, pri čemer je bilo leta 2021 zabeleženih 6 305 primerov nezakonitega prebivanja, leta 2020 pa 6 270 (manj kot 1-odstotno povečanje). Število zavrnitev vstopa se je povečalo za 20 %, z 2 415 zavrnitev v letu 2020 na 2 905 v letu 2021.

V lanskem letu je bil zabeležen trend zmanjševanja števila (i) odločb o vrnitvi, izdanih državljanom Severne Makedonije (2 200 v letu 2021 v primerjavi z 2 360 v letu 2020, kar je 7-odstotno zmanjšanje), in (ii) vrnjenih oseb (1 040 v letu 2021 v primerjavi s 1 510 v letu 2020, kar je 31-odstotno zmanjšanje). Države članice kljub temu poročajo o dobrem sodelovanju na področju vračanja in ponovnega sprejema.

2. Pravosodno sodelovanje, javni red in varnost

Severna Makedonija je še naprej sprejemala ukrepe za boj proti organiziranemu kriminalu (vključno z nedovoljenim prometom s prepovedanimi drogami in trgovino z ljudmi), korupciji in pranju denarja. Država je nadaljevala tudi boj proti terorizmu in financiranju terorizma ter preprečevanje radikalizacije, pri čemer je sprejela nadaljnje ukrepe pri izvajanju skupnega akcijskega načrta za boj proti terorizmu za Zahodni Balkan.

Države članice, Europol in Eurojust poročajo o dobrem splošnem sodelovanju s Severno Makedonijo na področju varnosti. Severna Makedonija je leta 2021 še naprej dvostransko sodelovala z državami članicami, vključno s Češko, Nemčijo, Francijo in Nizozemsko.

Komisija je v *četrtem poročilu na podlagi mehanizma za zadržanje izvzetja iz vizumske obveznosti* pripravila naslednja priporočila.

a) Povečanje števila pravnomočnih obsodb v zadevah, povezanih s korupcijo na visoki ravni, vključno z zaplembo več sredstev, pridobljenih s kaznivim dejanjem.

Severna Makedonija je še naprej izvajala reforme za boj proti korupciji, med drugim na visoki ravni. V kazenskih postopkih bi bilo potrebnih več zaplemb sredstev, pridobljenih s kaznivim dejanjem: v letu 2021 so bili samo štirje primeri zaplembe premoženja. Zaplemba sredstev, pridobljenih s kaznivim dejanjem, bi morala postati strateška prednostna naloga v boju proti organiziranemu kriminalu, terorizmu in korupciji na visoki ravni v državi.

b) Nadaljnje izboljšanje rezultatov pri preiskavah, kazenskem pregonu in obsodbah v zvezi z organiziranim kriminalom in pranjem denarja.

Severna Makedonija je dosegla napredek pri izboljšanju rezultatov pri preiskavah, kazenskem pregonu in obsodbah v zvezi z organiziranim kriminalom in pranjem denarja. V zvezi s pranjem denarja so bile v letu 2021 vložene obtožnice zoper devet posameznikov, sodbe na prvi stopnji so bile izdane za sedem posameznikov, sodbe na drugi stopnji pa za dva posameznika. V zvezi z organiziranim kriminalom je bilo leta 2021 sproženih 17 preiskav zoper 119 posameznikov. Vložene so bile tudi obtožnice zoper 55 posameznikov. Finančne preiskave so bile izvedene v treh primerih. Zaplemba sredstev, pridobljenih s kaznivim dejanjem, se ne uporablja v zadostni meri (samo deset

primerov z odločbami o zaplembi premoženja, ki je večinoma manjše vrednosti, npr. avtomobilov, denarja in mobilnih telefonov, na prvi stopnji).

Kar zadeva boj proti pranju denarja, je Severna Makedonija junija 2021 sprejela novo nacionalno oceno tveganja in akcijski načrt, ki naj bi se izvedel do leta 2024. Vzpostavljen je tudi register dejanskih lastnikov, celovit register bančnih računov pa je treba še vzpostaviti.

c) Okrepitev sodelovanja v usklajenih ali skupnih preiskavah in kazenskem pregonu z državami v regiji in državami članicami.

Severna Makedonija je okrepila svoje strateško in operativno sodelovanje z mednarodnimi partnerji, tako da je sodelovala pri skupnih projektih z Interpolom, Europolom, centrom SELEC, agencijo CEPOL, agencijo Frontex in OVSE. S platformo EMPACT je država sodelovala tudi v več dvostranskih in večstranskih operacijah (dnevi skupnega ukrepanja) ter drugih dejavnostih za okrepitev izmenjave operativnih informacij z Interpolom, Europolom, centrom SELEC in državami članicami.

Država je še naprej izvajala nacionalni načrt za reintegracijo, ponovno socializacijo in rehabilitacijo tujih terorističnih bojevnikov, ki se vračajo, in njihovih družin. Vendar je potreben nadaljnji napredek za razvoj enotnega in celovitega pristopa, ki obravnava to vprašanje.

d) Polna uporaba nacionalnega koordinacijskega centra za boj proti organiziranemu kriminalu.

Nacionalni koordinacijski center za boj proti organiziranemu kriminalu in hudim kaznivim dejanjem deluje, vendar je treba izboljšati njegovo operativno zmogljivost, saj vsi organi niso napotili članov v center, kar omejuje njegovo učinkovitost. Prispeval je k zagotavljanju podatkov in lajšanju izmenjave informacij med sodelujočimi institucijami ter tako podpiral njihova prizadevanja v boju proti organiziranemu kriminalu in hudim kaznivim dejanjem.

e) ***Nadaljnji napredek pri izvajanju skupnega akcijskega načrta za boj proti terorizmu za Zahodni Balkan.***

Severna Makedonija je dosegla znaten napredek pri izvajanju dvostranskega dogovora na podlagi skupnega akcijskega načrta za boj proti terorizmu za Zahodni Balkan, strani pa sta se dogovorili o posodobitvi dogovora. Severna Makedonija je četrto vmesno poročilo predložila marca 2022. Potrebna so nadaljnja prizadevanja za izvajanje preostalih dejavnosti, določenih v okviru dogovora.

Nacionalni odbor za boj proti nasilnemu ekstremizmu in terorizmu je sodeloval pri projektih in delavnicah za izboljšanje regionalnega varnostnega sodelovanja in krepitve zmogljivosti za reševanje izzivov pri ponovnem vključevanju tujih terorističnih bojevnikov ter preprečevanju radikalizacije in nasilnega ekstremizma. Severna Makedonija je ustanovila tudi medagencijsko delovno skupino in nacionalno akcijsko skupino za boj proti terorizmu. Država je učinkovito sodelovala z Europolom in si z njim izmenjevala informacije o boju proti terorizmu ter končala izvedbene ukrepe za preprečevanje pranja denarja in financiranja terorizma.

f) Popolno izvajanje novega modula o sumljivih transakcijah, o katerih poroča finančnoobveščevalna enota, in doseganjem rezultatov pri njegovi uporabi s strani tožilstev.

Finančnoobveščevalna enota je uvedla informacijski sistem za upravljanje primerov. Pristojni organi (kot so ministrstvo za notranje zadeve, državno tožilstvo, urad za javne prihodke, urad za finančno policijo in carinska uprava) finančnoobveščevalni enoti elektronsko predložijo poročila o sumljivih transakcijah. Če obdelava in analiza takih podatkov razkrijeta sum pranja denarja, financiranja

terorizma ali drugih kaznivih dejanj, finančnoobveščevalna enota pristojnim organom predloži poročilo ali obvestilo.

Finančnoobveščevalna enota je januarja 2021 vzpostavila elektronski sistem za spremljanje rezultatov ukrepov, ki jih pristojne institucije sprejmejo po tem, ko finančnoobveščevalna enota predloži poročilo ali obvestilo. Poleg tega je finančnoobveščevalna enota za popolno sliko učinkovitosti in uspešnosti sistema v sistem za spremljanje primerov vnesla vsako poročilo ali obvestilo, predloženo pristojnim organom od začetka leta 2017.

g) Prenehanje prakse omogočanja sistematičnega pridobivanja državljanstva na podlagi posebnega gospodarskega interesa.

Zakon o državljanstvu Severne Makedonije omogoča pridobitev državljanstva na podlagi posebnega gospodarskega interesa brez zahtev glede predhodnega prebivanja. Od oktobra 2021 je državljanstvo zaradi gospodarskega interesa pridobilo 115 posameznikov, kar je več kot leta 2020 (do decembra 2020 so državljanstvo zaradi gospodarskega interesa pridobili 103 posamezniki). Glede na to, da zakon o državljanstvu Severne Makedonije omogoča pridobitev državljanstva na podlagi posebnega gospodarskega interesa brez zahtev glede predhodnega prebivanja, ter glede na število vseh prosilcev in uspešnih prosilcev se pozorno spremljajo migracijska in varnostna tveganja, ki bi jih to lahko predstavljalo za EU. Komisija je Severno Makedonijo opozorila na ta tveganja. EU je zelo zaskrbljena zaradi sistematičnega podeljevanja državljanstva v zameno za naložbe, saj lahko vpliva na brezvizumski režim, saj se lahko izkoristi za zaobidenje postopka EU za izdajo vizuma za kratkoročno bivanje ter zaobidenje poglobljene ocene individualnih migracijskih in varnostnih tveganj, ki je del navedenega postopka. Komisija meni, da se lahko brezvizumski režim prekine, če se šteje, da izvajanje tega zakona pomeni povečano tveganje za notranjo varnost in javni red držav članic[21].

3. Priporočila za Severno Makedonijo

Severna Makedonija je sprejela ukrepe za obravnavanje predhodnih priporočil Komisije. Vendar so potrebna nadaljnja prizadevanja v zvezi z upravljanjem migracij, preprečevanjem pranja denarja, bojem proti terorizmu, korupciji in organiziranemu kriminalu ter v zvezi s pridobitvijo državljanstva na podlagi posebnega gospodarskega interesa. Nadalje je treba obravnavati zlasti naslednja vprašanja:

a) prednostna uskladitev vizumske politike Severne Makedonije z EU seznamom tretjih držav, katerih državljani potrebujejo vizum, zlasti v zvezi s tistimi tretjimi državami, ki pomenijo tveganje nedovoljenih migracij ali varnostno tveganje za EU;

b) prilagajanje kampanj za obveščanje o brezvizumskem režimu ustreznim profilom migrantov, vključno z ranljivimi skupinami, osebami, ki ostanejo dlje, kot jim je bilo dovoljeno (prekoračitev obdobja dovoljenega bivanja), in osebami, ki vlagajo neutemeljene prošnje za azil;

c) prenehanje prakse omogočanja sistematičnega pridobivanja državljanstva na podlagi posebnega gospodarskega interesa;

[21] V zvezi s tem glej Sklep Sveta (EU) 2022/366 z dne 3. marca 2022 o delnem prenehanju uporabe Sporazuma med Evropsko unijo in Republiko Vanuatu o odpravi vizumske obveznosti za kratkoročno bivanje (UL L 69, 4.3.2022, str. 105).

d) sprejetje posodobljenih strategij za boj proti terorizmu ter preprečevanje nasilnega ekstremizma in boj proti njemu, pa tudi nadaljnji napredek pri izvajanju skupnega akcijskega načrta za boj proti terorizmu za Zahodni Balkan;

e) nadaljnja prizadevanja za preprečevanje korupcije in organiziranega kriminala ter boj proti njima s (i) povečanjem števila pravnomočnih obsodb v zadevah, povezanih s korupcijo na visoki ravni, vključno z zaplembo sredstev, pridobljenih s kaznivim dejanjem, (ii) izboljšanjem rezultatov pri preiskavah, kazenskem pregonu in obsodbah v zvezi z organiziranim kriminalom in pranjem denarja, (iii) sodelovanjem v več usklajenih ali skupnih preiskavah in kazenskem pregonu z državami v regiji in državami članicami ter (iv) polno uporabo nacionalnega koordinacijskega centra za boj proti organiziranemu kriminalu in hudim kaznivim dejanjem.

V. Srbija

1. Migracije, azil in ponovni sprejem

1.1 Ukrepi, sprejeti na področju migracij, azila in sodelovanja pri ponovnem sprejemu

Srbija je v letu 2021 še naprej sprejemala ukrepe v zvezi migracijami in upravljanjem meja ter azilom. Države članice so na splošno poročale o dobrem sodelovanju s Srbijo na področju migracij in upravljanja meja ter vračanja in ponovnega sprejema. Pravni okvir za nadzor meje je v veliki meri usklajen s pravnim redom EU. Srbija je še naprej učinkovito izvajala strategijo za integrirano upravljanje meja in svoj akcijski načrt, hkrati pa je ostala pod resnim migracijskim pritiskom, tako kot druge države Zahodnega Balkana. Še naprej je izvajala načrt za okrepitev azila in sprejema, kot je bilo dogovorjeno z Agencijo EU za azil.

Na številnih ravneh je z Europolom potekalo redno sodelovanje za boj proti tihotapljenju migrantov. Srbija je sodelovala v več mednarodnih operacijah za boj proti nedovoljenim migracijam in trgovini z ljudmi. Država izvaja tudi strategijo za preprečevanje in odpravo trgovine z ljudmi za obdobje 2017–2022, ki je osredotočena na zaščito žensk in otrok. Srbski organi so še naprej krepili svoje zmogljivosti za sprejem migrantov in njihovo oskrbo v posebnih okoliščinah pandemije COVID-19.

Sporazum o statusu med agencijo Frontex in Srbijo[22] je začel veljati 1. maja 2021. Uradnik za zvezo pri agenciji Frontex je nameščen v Beogradu (z regionalnim mandatom, ki zajema Srbijo, Bosno in Hercegovino ter Črno goro). Skupna operacija agencije Frontex in Srbije, katere cilj so nadzor nad nezakonitim priseljevanjem, obravnavanje čezmejnih kaznivih dejanj in krepitev sodelovanja na področju kazenskega pregona, se je začela 16. junija 2021. Skupna operacija za leto 2022 je v teku.

Ena država članica je opozorila na pomembno vprašanje ponovnega sprejema zaradi različne razlage dvostranskega sporazuma; pogajanja za rešitev tega vprašanja so v teku. Druga država članica je poročala o sodelovanju v boju proti uporabi lažnih/ponarejenih potnih listin. Še ena država članica pa je poročala, da so bile uničene tri srbske mreže za nezakonito priseljevanje.

[22] Sporazum o statusu med Evropsko unijo in Republiko Srbijo glede ukrepov, ki jih izvaja Evropska agencija za mejno in obalno stražo v Republiki Srbiji.

Komisija je v *četrtem poročilu na podlagi mehanizma za zadržanje izvzetja iz vizumske obveznosti* pripravila naslednja priporočila.

a) Sprejetje schengenskega akcijskega načrta in zagotovitev zadostne vključenosti vseh ustreznih vladnih institucij.

Oktobra 2018 se je začelo izvajanje projekta tesnega medinstitucionalnega sodelovanja „Razvoj schengenskega akcijskega načrta“ (IPA 2014), Madžarska in Litva sta bili zunanji partnerici srbskega ministrstva za notranje zadeve. Projekt, v okviru katerega sta bila ocenjena pravni okvir Srbije in njegovo izpolnjevanje schengenskega pravnega reda, je prispeval k uskladitvi nacionalne zakonodaje s schengenskim pravnim redom. Rezultat je bil dokument, ki se lahko uporabi pri zaključevanju osnutka akcijskega načrta za pridružitev schengenskemu območju. Projekt se je končal decembra 2021.

b) Priprava ter sprejetje nove strategije in akcijskega načrta za integrirano upravljanje meja v skladu z novimi koncepti integriranega upravljanja meja.

V Republiki Srbiji je bila 19. avgusta 2021 ustanovljena posebna delovna skupina, ki je dobila nalogo pripraviti strategijo za integrirano upravljanje meja za obdobje 2022–2027. Sprejetje strategije in akcijskega načrta je v teku.

c) Prilagajanje kampanj za obveščanje o brezvizumskem režimu ustreznim profilom migrantov, vključno z ranljivimi skupinami, osebami, ki ostanejo dlje, kot jim je bilo dovoljeno (prekoračitev obdobja dovoljenega bivanja), in osebami, ki vlagajo neutemeljene prošnje za azil.

Leta 2021 je bilo financiranih 34 programov za ozaveščanje beguncev, notranje razseljenih oseb in povratnikov o brezvizumskem režimu, pa tudi o njihovem socialnem vključevanju in razpoložljivih mehanizmih za uveljavljanje njihovih pravic. Vlada je financirala lokalne organe, da bi se obravnavale potrebe povratnikov. Ministrstvo za notranje zadeve izvaja strategijo za reintegracijo povratnikov in strategijo za socialno vključevanje romskih moških in žensk v Republiki Srbiji za obdobje 2016–2025.

d) Nadaljnje usklajevanje vizumske politike Srbije z EU seznamom tretjih držav, katerih državljani potrebujejo vizum, zlasti v zvezi s tistimi tretjimi državami, ki pomenijo tveganje nedovoljenih migracij ali varnostno tveganje za EU.

Vizumska politika Srbije ni usklajena s seznamom tretjih držav, katerih državljani morajo za kratkoročno bivanje v EU imeti vizum. Državljani naslednjih držav, ki so na EU seznamu držav, katerih državljani potrebujejo vizum, so izvzeti iz vizumske obveznosti za Srbijo: Armenije, Azerbajdžana, Bahrajna, Belorusije, Bolivije, Kitajske, Kube, Gvineje Bissau, Indije, Indonezije, Jamajke, Kirgizistana, Kuvajta, Kazahstana, Mongolije, Omana, Katarja, Rusije, Surinama in Turčije.

Neusklajenost z vizumsko politiko EU vse bolj povzroča nedovoljene tokove na zahodnobalkanski poti, kar kaže negativen učinek na izvajanje srbskega sistema za upravljanje migracij in meja, in bi jo bilo treba prednostno obravnavati. Dokazi iz prvih mesecev leta 2022 kažejo zlasti, da so državljani Burundija, Tunizije, Indije, Kube in Turčije zapuščali Srbijo, da bi nadaljevali nedovoljena potovanja v države članice po zahodnobalkanski migracijski poti. Vizumske politike tretjih držav lahko pomembno vplivajo na nedovoljene migracijske premike proti EU. Uskladitev vizumske politike z EU tako prispeva k dobremu delovanju brezvizumskega režima teh partneric z EU. Srbija je 20. oktobra 2022 Komisijo obvestila, da je sprejela sklep o uvedbi vizumske obveznosti za državljane

Burundija[23] in Tunizije[24] v skladu z zavezami Srbije do Komisije na najvišji politični ravni. Srbija se je zavezala, da bo nadaljevala usklajevanje s seznamom tretjih držav, katerih državljani morajo imeti za kratkoročno bivanje v EU vizum, zlasti z uvedbo vizumske obveznosti za državljane Indije do konca leta 2022. Komisija pričakuje nadaljnje usklajevanje vizumskega režima v skladu s temi zavezami in z zanimanjem pričakuje nadaljnje podrobnosti Srbije o ukrepih, ki jih namerava sprejeti, in njihovem učinkovitem izvajanju. Komisija bo v okviru mehanizma za zadržanje izvzetja iz vizumske obveznosti in v skladu s členom 8 uredbe o vizumih stalno spremljala in ocenjevala ukrepe Srbije za uskladitev vizumskega režima z EU.

1.2 Spremljanje trendov nedovoljenih migracij, prošenj za mednarodno zaščito, vrnitev in ponovnega sprejema

Leta 2021 so državljani Srbije v državah članicah vložili 3 390 prošenj za mednarodno zaščito, kar je za 22 % več kot v letu 2020 (2 780). Stopnja ugodno rešenih prošenj se je zvišala, in sicer s 4 % v letu 2020 na 6 % v letu 2021.

Število nezakonitih prehodov zunanje meje EU s strani srbskih državljanov se je povečalo za 28 %, in sicer z 21 v letu 2020 na 37 v letu 2021. Število državljanov Srbije, v zvezi s katerimi je bilo ugotovljeno, da v državah članicah nezakonito prebivajo, se je zmanjšalo za 12 %, pri čemer je bilo leta 2020 takih oseb 16 355, leta 2021 pa 14 430. Vendar se je leta 2021 število srbskih državljanov, ki jim je bil vstop zavrnjen, po stalnem zmanjševanju od leta 2018 povečalo za 15 % (8 265 v letu 2021 v primerjavi s 7 210 v letu 2020).

V letu 2021 se je v primerjavi z letom 2020 zmanjšalo tako število odločb o vrnitvi, izdanih državljanom Srbije (5 650 v letu 2021 v primerjavi s 6 265 v letu 2020), kot število dejansko vrnjenih oseb (3 020 v letu 2021 v primerjavi s 3 540 v letu 2020), in sicer za 10 % oziroma 15 %. Agencija Frontex poroča o dobrih splošnih operativnih izkušnjah pri dejavnostih, povezanih z vračanjem, ki se izvajajo v Srbiji.

2. Pravosodno sodelovanje, javni red in varnost

Srbija je še naprej izvajala ukrepe za boj proti organiziranemu kriminalu (vključno z nedovoljenim prometom s prepovedanimi drogami in trgovino z ljudmi), boj proti terorizmu, preprečevanje korupcije ter krepitev pravosodnega sodelovanja v kazenskih zadevah. Države članice poročajo o dobrem splošnem sodelovanju s Srbijo na področju varnosti. Srbija je še naprej sodelovala z Europolom in Eurojustom, pa tudi pri skupnih dejavnostih z več državami članicami. Varni komunikacijski kanal SIENA deluje in se redno uporablja. Sodelovanje med Srbijo in agencijo CEPOL je dobro uveljavljeno.

Prva faza ustavne reforme, katere cilj je krepitev neodvisnosti sodstva, je bila uspešno zaključena februarja 2021 z razglasitvijo ustavnih sprememb v parlamentu. Izvedbena zakonodaja, ki naj bi bila sprejeta do februarja 2023, bo pomembna za krepitev jamstev pred morebitnim političnim vplivom na sodstvo.

Srbija je po zmanjšanju dejavnosti v letu 2020 zaradi pandemije COVID-19 leta 2021 okrepila operacije proti organiziranemu kriminalu. Posebna prizadevanja so bila namenjena boju proti

[23] Sklep je začel veljati 22. oktobra 2022.

[24] Sklep je začel veljati 20. novembra 2022.

tihotapljenju drog ter nedovoljeni proizvodnji orožja in trgovini z njim. Številne operativne dejavnosti so bile izvedene v sodelovanju z Europolom, srbska policija pa je sodelovala tudi pri številnih analitičnih projektih v okviru platforme EMPACT. Srbija je poročala zlasti o tesnem sodelovanju z eno državo članico, da bi izboljšala mednarodno sodelovanje pri zaplembi sredstev, pridobljenih s kaznivim dejanjem. V drugi polovici leta 2021 se je začelo predhodno delo za spremembo kazenskega zakonika s poudarkom na organiziranem kriminalu, zlasti preprečevanju nezakonite proizvodnje in tihotapljenja orožja.

Vendar pa vrsta pomembnih izzivov ostaja nerešena. Kriminalne mreže, ki izvirajo iz Srbije ali so z njo povezane, so v EU še vedno dejavne. Njihove kriminalne dejavnosti so raznolike in vključujejo organizirani premoženjski kriminal (vlome, kriminal, povezan z motornimi vozili, rope), tihotapljenje migrantov, kibernetsko pogojena kazniva dejanja, goljufije v zvezi z negotovinskimi plačili, proizvodnjo in nezakonito trgovino s tobačnimi izdelki ter nedovoljen promet s prepovedanimi drogami (zlasti nedovoljen promet s kokainom in heroinom)[25]. Srbija je pomembna tranzitna država za tihotapljenje migrantov po zahodnobalkanski poti, zato so srbski tihotapci dejavno vključeni v prevoz migrantov brez urejenega statusa po vsej regiji. V več državah članicah srbske mreže trgovine z ljudmi izkoriščajo žrtve, vključno z mladoletniki, zlasti pri izkoriščanju delovne sile in prisilnih kriminalnih dejavnostih. Srbija meni, da je vračanje tujih terorističnih bojevnikov njeno največje varnostno vprašanje v boju proti terorizmu.

Komisija je v *četrtem poročilu na podlagi mehanizma za zadržanje izvzetja iz vizumske obveznosti* pripravila naslednja priporočila.

a) Povečanje števila preiskav, obtožnic in pravnomočnih obsodb v zadevah, povezanih s korupcijo na visoki ravni, vključno z zasegom in zaplembo sredstev, pridobljenih s kaznivim dejanjem.

Srbija je uvedla spremembe, da bi izboljšala štetje števila preiskav, obtožnic in pravnomočnih obsodb v zadevah, povezanih s korupcijo na visoki ravni, vključno z zasegom in zaplembo sredstev, pridobljenih s kaznivim dejanjem.

V zvezi s primeri korupcije na visoki ravni se je leta 2021 v primerjavi z letom 2020 nekoliko povečalo število obtožnic in pravnomočnih obsodb.

Sodišča so na podlagi obtožnic tožilstva za organizirani kriminal v letu 2021 izrekla sodbe na prvi stopnji zoper deset posameznikov (v primerjavi z 22 v letu 2020). Pravnomočne obsodbe so bile izrečene zoper 19 posameznikov (v primerjavi z 11 v letu 2020). Tožilstvo za organizirani kriminal je odredilo preiskave zoper 22 posameznikov in izdalo 22 obtožnic (v primerjavi z 19 v letu 2020). Tako kot v letu 2020 ni bilo primerov s pravnomočno zaplembo sredstev (v primerjavi s tremi v letu 2019). Srbija mora še vedno doseči prepričljive rezultate pri zaplembi sredstev v primerih korupcije.

Posebni oddelki za boj proti korupciji na višjih tožilstvih so leta 2021 prejeli 3 035 kazenskih ovadb (v primerjavi z 2 936 v letu 2020). Odredili so 270 preiskav in začeli vzporedne finančne preiskave zoper 67 posameznikov (v primerjavi s 23 v letu 2020). Skupaj je bilo izdanih 540 obtožnic (470 v letu 2020). Sodišča so na podlagi obtožnic iz teh oddelkov izrekla sodbe na prvi stopnji zoper

[25] Prispevki držav članic k oceni ogroženosti zaradi hudih kaznivih dejanj in organiziranega kriminala v EU iz leta 2021.

271 posameznikov (230 v letu 2020). Pravnomočne obsodbe so bile izrečene zoper 255 posameznikov (v primerjavi s 195 v letu 2020).

Leta 2021 so tožilstva splošne pristojnosti (ne specializirani oddelki) izdala 29 odredb o preiskavi kaznivih dejanj korupcije in gospodarskega kriminala (22 v letu 2020) in zaradi postopnega prenosa primerov na specializirane oddelke vložila manj obtožnic kot leta 2020 (63 obtožnic v letu 2021 v primerjavi s 136 v letu 2020). Sodišča so obsodila 132 posameznikov na prvi stopnji in 80 posameznikov na zadnji stopnji. Dokončna zaplemba sredstev je bila izvedena samo v enem primeru (v primerjavi s tremi v letu 2020).

b) Sprejetje nove protikorupcijske strategije, ki bo temeljila na verodostojnem in realističnem akcijskem načrtu, ter učinkovitega mehanizma usklajevanja.

Glede na to, da se je nacionalna protikorupcijska strategija za obdobje 2013–2018 iztekla, mora Srbija sprejeti in začeti izvajati novo strategijo, podprto z realističnim akcijskim načrtom in učinkovitim mehanizmom usklajevanja. Vendar razvoj te nove strategije in akcijskega načrta še poteka.

Za sektorje, ki so še posebej izpostavljeni korupciji, je Srbija septembra 2021 sprejela operativni načrt za preprečevanje korupcije na področjih s posebnim tveganjem.

Ministrstvo za izobraževanje je oktobra 2021 sprejelo poseben operativni načrt za boj proti korupciji v izobraževanju, ministrstvo za zdravje pa je decembra 2021 sprejelo načrt za boj proti korupciji v zdravstvenem sektorju. Oba načrta naj bi se izvedla leta 2022.

c) Nadaljnji napredek pri izvajanju skupnega akcijskega načrta za boj proti terorizmu za Zahodni Balkan.

V okviru cilja 1 skupnega akcijskega načrta je vlada decembra 2021 ministra za notranje zadeve imenovala za nacionalnega koordinatorja za preprečevanje terorizma in boj proti njemu. Obstaja nacionalni organ za usklajevanje, zadolžen za usklajevanje preprečevanja terorizma in boja proti njemu.

V okviru cilja 2 je vlada še naprej izvajala akcijski načrt za identifikacijo terorističnih bojevnikov s srbskim državljanstvom, ki se vračajo, ko prečkajo državno mejo.

d) Okrepitev prizadevanj za preprečevanje vseh oblik radikalizacije, ki vodijo v nasilni ekstremizem in terorizem, vključno z nasilnim desničarskim ekstremizmom.

Srbija nadaljuje prizadevanja na tem področju. Platforma SIENA se je leta 2021 intenzivno uporabljala. Srbija se je med aprilom in majem 2021 skupaj z Europolom osredotočala na ekstremistične spletne vsebine. Češka je poročala o sodelovanju s Srbijo v boju proti lažnim novicam, da bi okrepila zmogljivost novinarjev in opazovalcev volitev, ki se srečujejo z dezinformacijami in propagando.

3. Priporočila za Srbijo

Srbija je sprejela ukrepe za obravnavanje predhodnih priporočil Komisije. Vendar so potrebna nadaljnja prizadevanja na področju vizumske politike, upravljanja meja, boja proti korupciji in organiziranemu kriminalu ter preprečevanja vseh oblik nasilnega ekstremizma in boja proti njim. Nadalje je treba obravnavati zlasti naslednja vprašanja:

a) sprejetje nove strategije in akcijskega načrta za integrirano upravljanje meja v skladu z novimi koncepti integriranega upravljanja meja;

b) izpolnjevanje zavez na najvišji politični ravni in prednostna uskladitev vizumske politike Srbije z EU seznamom tretjih držav, katerih državljani potrebujejo vizum, zlasti v zvezi s tistimi tretjimi državami, ki pomenijo tveganje nedovoljenih migracij ali varnostno tveganje za EU;

c) sprejetje nove protikorupcijske strategije, ki ji bo sledil verodostojen in realističen akcijski načrt;

d) izboljšanje rezultatov v boju proti organiziranemu kriminalu, vključno z nedovoljenim prometom s prepovedanimi drogami, pranjem denarja, zaplembo sredstev, pridobljenih s kaznivim dejanjem, in izkoriščanjem migrantov v državah članicah;

e) nadaljevanje izvajanja dvostranskega dogovora v okviru skupnega akcijskega načrta za boj proti terorizmu za Zahodni Balkan, zlasti v zvezi s financiranjem boja proti terorizmu (cilj 4) in zaščito kritične infrastrukture (cilj 5); sprejetje nove strategije in akcijskega načrta za boj proti terorizmu in preprečevanje nasilnega ekstremizma, ki zajema vse oblike radikalizacije in nasilnega ekstremizma (ne glede na njihove politične, verske ali etnonacionalistične temeljne vzroke) v skladu s politikami EU.

VI. Gruzija

1. Migracije, azil in ponovni sprejem

1.1. Ukrepi, sprejeti za zagotovitev nenehnega izpolnjevanja meril za liberalizacijo vizumskega režima

Države članice so potrdile, da se dobro sodelovanje z gruzijskimi organi na področju vračanja in ponovnega sprejema nadaljuje. Med pandemijo se je za zelo koristnega izkazal dobro uveljavljen sistem za upravljanje primerov ponovnega sprejema. V okviru državnega programa reintegracije so se nadaljevala prizadevanja za olajšanje poklicne in socialne reintegracije povratnikov so se nadaljevala.

Revidirani delovni dogovor med agencijo Frontex in Gruzijo je bil podpisan 11. februarja 2021[26]. Gruzija se prek naprednega sodelovanja z agencijo Frontex udeležuje skupnih operacij in zbirnih operacij vračanja. Na gruzijska mednarodna letališča je bilo napotenih več uradnikov agencije Frontex, gruzijski policisti pa so bili napoteni na letališča v zadevnih državah članicah.

Gruzija uporablja novo migracijsko strategijo za obdobje 2021–2030 in z njo povezan akcijski načrt za leto 2022. Leta 2021 je država postala opazovalka pri Evropski migracijski mreži. Avgusta 2021 je bil sprejet nov akcijski načrt za zmanjšanje apatridnosti.

Zadnja strategija za integrirano upravljanje meja in zadevni akcijski načrt sta se iztekla leta 2018. Nova še nista bila potrjena, pri čemer naj bi bila potrjena jeseni 2022. Nadaljevala so se prizadevanja za okrepitev varnosti in zaščite meja z novo infrastrukturo in dodatno opremo, pri čemer so se okrepile zmogljivosti na kopnem, zraku in morju.

[26] https://frontex.europa.eu/media-centre/news/news-release/frontex-renews-working-arrangement-with-georgia-e02I2v#:~:text=Under%20the%20revised%20arrangement%2C%20Frontex,of%20border%20management%20and%20return.

Gruzija redno operativno in analitično sodeluje z Europolom, tudi na področju tihotapljenja migrantov. Da bi se država usmerila na kriminalne mreže, vključene v to dejavnost, dvostransko sodeluje z državami članicami, tudi z obsežno mrežo policijskih atašejev.

Gruzija je poročala, da je z Interpolom izmenjevala informacije o izgubljenih in ukradenih potnih listih. Nebiometrični potni listi bodo v celoti opuščeni do 31. decembra 2024, ko bo potekla veljavnost vseh nebiometričnih dokumentov. Do 1. januarja 2022 je bilo skupaj veljavnih še 12 371 nebiometričnih potnih listov.

Ena država članica je poročala, da z Gruzijo sodeluje na področju boja proti ponarejanju listin. Z drugo državo članico je bil podpisan dvostranski sporazum o boju proti nezakonitem priseljevanju.

1.2. Ukrepi, sprejeti za obravnavo priporočil iz *četrtega poročila na podlagi mehanizma za zadržanje izvzetja iz vizumske obveznosti* v zvezi z migracijami

a) Nadaljnje proaktivno obravnavanje vprašanja neutemeljenih prošenj za azil v državah članicah; prilagajanje kampanj za obveščanje o brezvizumskem režimu ustreznim profilom migrantov, vključno z ranljivimi skupinami, osebami, ki ostanejo dlje, kot jim je bilo dovoljeno (prekoračitev obdobja dovoljenega bivanja), in osebami, ki vlagajo neutemeljene prošnje za azil.

Gruzija si je močno prizadevala za obravnavo neutemeljenih prošenj za azil v državah članicah. Od 1. januarja 2021 je bilo 2 202 državljanoma preprečeno zapustiti državo na podlagi zakonodaje, ki organom omogoča, da preprečijo odhode v države članice, če niso izpolnjeni osnovni pogoji (sredstva za preživljanje itd.). Zoper osebe, ki pomagajo gruzijskim državljanom, ki nezakonito prebivajo v tujini, je mogoč kazenski pregon, čeprav organi priznavajo, da teh postopkov ni enostavno izvajati.

Gruzija je izvedla tudi ciljno usmerjene kampanje za obveščanje/kampanje ozaveščanja o pogojih potovanja in prebivanja v EU.

b) Nadaljnje usklajevanje vizumske politike Gruzije z EU seznamom tretjih držav, katerih državljani potrebujejo vizum, zlasti v zvezi s tistimi tretjimi državami, ki pomenijo tveganje nedovoljenih migracij ali varnostno tveganje za EU.

Vizumska politika Gruzije ni usklajena s seznamom tretjih držav, katerih državljani morajo imeti vizum za kratkoročno bivanje v EU. Iz vizumske obveznosti za Gruzijo so izvzeti državljani naslednjih držav, ki so na EU seznamu držav, katerih državljani potrebujejo vizum: Salvador, Ekvador, Iran, Jordanija, Kazahstan, Kuvajt, Kirgizistan, Libanon, Oman, Katar, Rusija, Saudova Arabija, Južna Afrika, Tadžikistan, Tajska, Turčija, Turkmenistan in Uzbekistan. Gruzija v letu 2021 ni dosegla napredka na tem področju.

1.3. Spremljanje trendov nedovoljenih migracij, prošenj za mednarodno zaščito, vrnitev in ponovnega sprejema

Število prošenj za mednarodno zaščito, vloženih v državah članicah, se je leta 2021 povečalo za 69 % v primerjavi z letom 2020, pri čemer je bilo leta 2021 vloženih 14 600 prošenj, leta 2020 pa 8 650. Stopnja ugodno rešenih prošenj se je nekoliko znižala, in sicer s 4,3 % v letu 2020 na 4,9 % v letu 2021.

Leta 2021 so Gruzijci nezakonito vstopili v države članice v 30 primerih, kar je enako število kot leta 2020. Leta 2021 se je število državljanov Gruzije, v zvezi s katerimi je bilo ugotovljeno, da

nezakonito prebivajo v državah članicah, povečalo za 28 %, pri čemer je leta 2021 njihovo število znašalo 13 000, leta 2020 pa 10 165. Enako se je število zavrnitev vstopa državljanom Gruzije povečalo za 50 %, in sicer z 2 065 v letu 2020 na 3 105 v letu 2021.

V letu 2021 se je število odločb o vrnitvi, izdanih državljanom Gruzije, zmanjšalo za 13 % (10 595 v letu 2021 v primerjavi z 12 120 v letu 2020), prav tako pa se je zmanjšalo tudi število vrnjenih oseb (5 495 v letu 2021 v primerjavi s 6 330 v letu 2020). Vendar agencija Frontex poroča, da je bilo izvajanje sporazuma EU o ponovnem sprejemu oseb v letu 2021 zadovoljivo. Več držav članic poroča o dobrem sodelovanju z Gruzijo, zlasti pri uporabi letov za vračanje.

2. Pravosodno sodelovanje, javni red in varnost

2.1. Ukrepi, sprejeti za zagotovitev nenehnega izpolnjevanja meril

Države članice poročajo o dobrem splošnem sodelovanju z Gruzijo na področju varnosti. Gruzija je še naprej sodelovala z Europolom in Eurojustom, pa tudi pri skupnih dejavnostih z več državami članicami. Država je redno sodelovala z uradi EU za odvzem premoženjske koristi in pravočasno izvrševala zahteve.

Gruzija se je še naprej borila proti korupciji: leta 2021 je bilo preganjanih 197 posameznikov, 117 pa jih je bilo obsojenih, vključno s sedmimi visokimi uradniki. Vložena so bila znatna prizadevanja za usposabljanje specializiranih tožilcev in finančnih preiskovalcev, s poudarkom na tehnikah sledenja premoženja ter postopkih zamrznitve in zaplembe. Odgovornost za usklajevanje boja proti korupciji je bila 16. marca 2021 prenesena z ministrstva za pravosodje na vlado, pri čemer je predsednik vlade postal neposredni nadzornik celotne politike. Aprila 2021 je Skupina držav proti korupciji (GRECO) Sveta Evrope objavila poročilo, v katerem je bilo potrjeno, da je Gruzija v veliki meri izvajala svoja priporočila o boju proti korupciji, izdana leta 2017.

Gruzija se je še naprej borila proti organiziranemu kriminalu v okviru nacionalne strategije za boj proti organiziranemu kriminalu za obdobje 2021–2024 in ustreznega akcijskega načrta za obdobje 2021–2022. Prizadevanja so bila usmerjena zlasti v boj proti kibernetski kriminaliteti, nedovoljenemu prometu s prepovedanimi drogami in shemam pranja denarja, ki jih uporablja organizirani kriminal; te dejavnosti so vključevale pogosto mednarodno sodelovanje. Gruzija je končala uporabo prejšnje nacionalne strategije o škodljivi uporabi drog in njenega akcijskega načrta za obdobje 2021–2022. Nova strategija za obdobje 2022–2026 in akcijski načrt za obdobje 2022–2023 naj bi bila sprejeta leta 2022. Zdaj se izvaja nacionalna strategija za preprečevanje zlorabe drog za obdobje 2021–2026. Strategija za obveščevalno vodeno policijsko dejavnost za obdobje 2021–2025 je bila sprejeta 11. julija 2021. Krepitev zmogljivosti za usposabljanje dodatnih strokovnjakov za boj proti pranju denarja se je nadaljevala tudi v letu 2021.

Gruzija dejavno sodeluje pri projektu „Boj proti organiziranemu kriminalu v regiji vzhodnega partnerstva“, ki ga izvaja Europol. Sodelovanje z agencijo CEPOL je bilo še naprej intenzivno, zlasti pri krepitvi programa izmenjav: pripravništva v ustreznih institucijah držav članic so koristila številnim gruzijskim uradnikom za varnost in policistom.

Gruzija izvaja nacionalno strategijo in akcijski načrt za boj proti terorizmu. Ta država je vključena v mednarodna prizadevanja za boj proti terorizmu in je dejavna članica svetovne koalicije za boj proti Daišu. Gruzija ima vzpostavljen celovit pravni okvir za kriminalizacijo financiranja terorizma.

Gruzijske mreže organiziranega kriminala so kljub temu še vedno med najbolj dejavnimi na področju organiziranega premoženjskega kriminala po vsej EU, vključno z vlomi, krajo vozil in delov vozil ter organiziranimi tatvinami v trgovini. Gruzijske kriminalne mreže so poleg tega še naprej vključene v tihotapljenje migrantov brez urejenega statusa iz Turčije v EU.

Parlament je 30. decembra 2021 sprejel zakonodajni sveženj po hitrem postopku, v katerem je bila razpuščena služba državnega inšpektorja, ki je prejemala podporo EU. Navedena služba je bila razpuščena brez upoštevanja standardnega postopka. To je povzročilo zaskrbljenost glede ohranjanja neodvisnosti gruzijskega organa za varstvo podatkov, ki je merilo za liberalizacijo vizumskega režima. Namesto službe državnega inšpektorja in položaja državnega inšpektorja sta bili ustanovljeni dve ločeni instituciji – posebna preiskovalna služba in služba za varstvo osebnih podatkov.

2.2. Ukrepi, sprejeti za obravnavo priporočil iz četrtega poročila na podlagi mehanizma za zadržanje izvzetja iz vizumske obveznosti

a) Izboljšanje učinkovitosti protikorupcijskih institucij in organov kazenskega pregona, da bi bolje obravnavali primere korupcije na visoki ravni; zagotavljanje, da se vsi taki primeri preiskujejo.

Usklajevanje boja proti korupciji je bilo 16. marca 2021 preneseno z ministrstva za pravosodje na upravni urad vlade, ki odgovarja neposredno predsedniku vlade. V okviru upravnega urada vlade je bil 9. junija 2021 ustanovljen sekretariat za boj proti korupciji, ki opravlja naloge sekretariata protikorupcijskega sveta, razvija novo protikorupcijsko strategijo in njene akcijske načrte ter spremlja njihovo izvajanje.

Leta 2021 je bilo sproženih 218 preiskav, 197 posameznikov je bilo preganjanih, 117 posameznikov pa je bilo obsojenih zaradi korupcije. Med kazenskimi pregoni in obsodbami v letu 2021 je bilo zaradi korupcije preganjanih 14 visokih uradnikov, vključno z namestnikom ministra, namestnikom okrožnega tožilca, vodjo in namestnikom vodje pravne osebe javnega prava, guvernerji, namestniki guvernerjev, namestnikom župana in člani lokalnih svetov (v času storitve kaznivega dejanja), sedem pa jih je bilo obsojenih. Potrebna pa so dodatna prizadevanja za odpravo korupcije na visoki ravni, zlasti za vloge obsežnih osebnih interesov ter njihovega vpliva na gospodarskem in političnem področju[27].

b) Dokončanje reforme vrhovnega sodišča, in sicer z zagotavljanjem, da je postopek izbire sodnikov v celoti skladen s priporočili Beneške komisije in evropskimi standardi; dokončanje reforme tožilstva, vključno z ločitvijo pristojnosti preiskovalcev in tožilcev.

Med letoma 2019 in 2021 je bilo na vrhovno sodišče imenovanih 28 sodnikov z dosmrtnim mandatom. Ta imenovanja, opravljena pred odpravo obstoječih pomanjkljivosti v postopku imenovanja, niso v skladu s priporočili OVSE/Urada za demokratične institucije in človekove pravice ter Beneške komisije Sveta Evrope. EU je večkrat izrazila zaskrbljenost[28] zaradi tega postopka, ki je ogrozil neodvisnost sodstva in zaupanje javnosti v gruzijski pravosodni sistem.

Parlament je 30. septembra 2020 in 1. aprila 2021 sprejel spremembe izbirnega postopka sodnikov vrhovnega sodišča. Vendar številna priporočila Beneške komisije niso bila obravnavana, zato je

[27] Glej mnenje Komisije o prošnji Gruzije za članstvo v Evropski uniji (COM(2022) 405 final).

[28] https://www.eeas.europa.eu/eeas/georgia-statement-spokesperson-appointment-supreme-court-judges_en

potrebno nadaljnje delo za popolno uskladitev postopka imenovanja sodnikov vrhovnega sodišča s temi priporočili.

Komisija je v sklepu z dne 7. oktobra 2021 preklicala drugi obrok makrofinančne pomoči Gruziji v višini 75 milijonov EUR, zlasti zaradi neizpolnjevanja pogoja v zvezi s sodstvom, tj. povečanja neodvisnosti, odgovornosti in kakovosti pravosodnega sistema. Izbira sodnikov vrhovnega sodišča je potekala brez zakonodajnih sprememb, potrebnih za zagotovitev popolne skladnosti z vsemi priporočili Beneške komisije. V postopku tudi ni bila zagotovljena enaka obravnava vseh kandidatov. Poleg tega ni bilo sprejetih več nadaljnjih sprememb, katerih namen je povečati preglednost pravosodnega sistema.

Parlamentu so bile 24. novembra 2021 predložene spremembe, ki določajo jasno ločevanje med pristojnostmi preiskovalcev in tožilcev, zakonodajni postopek pa je v teku.

a) Dokončanje operativnega razvoja finančnoobveščevalne enote z zagotovitvijo, da (i) lahko ta enota pridobi potrebne informacije od subjektov, ki poročajo, in (ii) ima popoln in pravočasen dostop do potrebnih finančnih in upravnih informacij ter informacij organov kazenskega pregona za ustrezno izvajanje svojih nalog.

Glede na informacije, ki jih je predložila Gruzija in so bile potrjene v najnovejšem poročilu MONEYVAL[29], je bil operativni razvoj finančnoobveščevalne enote končan. Vendar je v istem poročilu zaradi drugih pomanjkljivosti splošna uspešnost finančnoobveščevalne enote Gruzije ocenjena kot le delno skladna s priporočili.

b) Nadaljnja prizadevanja za preprečevanje organiziranega kriminala in boj proti njemu, zlasti proti pranju dobička iz nezakonitih dejavnosti.

Gruzija se je še naprej borila proti organiziranemu kriminalu v okviru nacionalne strategije na tem področju in ustreznih akcijskih načrtov. Gruzijski urad za zvezo pri Europolu tesno sodeluje s skupinami Evropskega centra za boj proti hudim kaznivim dejanjem in organiziranemu kriminalu. Okrepljeno je bilo tudi dvostransko sodelovanje, vključno z ukrepi z dvostranskimi dogovori in mrežo policijskih atašejev v 11 državah članicah, pri čemer je bil poseben poudarek na preprečevanju pranja denarja.

Leta 2021 je gruzijski tožilec za zvezo pri Eurojustu evidentiral dva nova primera, nacionalni člani Eurojusta pa so evidentirali 21 novih primerov v zvezi z Gruzijo. Ti primeri se nanašajo predvsem na korupcijo, tihotapljenje migrantov, prevare in goljufije ter pranje denarja. Gruzija je leta 2021 podpisala nov sporazum o skupni preiskovalni enoti v primeru, ki ga podpira Eurojust.

Kljub zgoraj navedenim ukrepom so kriminalne mreže, ki izvirajo iz Gruzije ali so z njo povezane, v EU še vedno dejavne. Njihove kriminalne dejavnosti so raznolike in vključujejo organizirani premoženjski kriminal (vlome, kriminal, povezan z motornimi vozili, rope), tihotapljenje migrantov in nedovoljeni promet s prepovedanimi drogami (zlasti nedovoljeni promet s heroinom)[30].

c) Nadaljnja prizadevanja za popolno uskladitev nacionalne zakonodaje s pravnim redom EU o preprečevanju pranja denarja in financiranja terorizma.

[29] https://rm.coe.int/moneyval-2020-20-5th-round-mer-georgia/1680a03271

[30] Prispevki držav članic k oceni ogroženosti zaradi hudih kaznivih dejanj in organiziranega kriminala v EU iz leta 2021.

Gruzija si je leta 2021 prizadevala, da bi svojo zakonodajo o pranju denarja in financiranju terorizma bolje uskladila z zakonodajo EU. To je gruzijskim oblastem omogočilo, da so ukrepale v zvezi s seznami sankcijskega odbora ZN, takoj ko so bili objavljeni. Z drugo zakonodajno spremembo bo enota FMS (gruzijska finančnoobveščevalna enota) dobila pooblastila, da več nacionalnim institucijam (vključno z ministrstvom za finance) kot prej predloži več zaupnih informacij v zvezi s kaznivimi dejanji pranja denarja in financiranja terorizma. Zakonodajni postopek za potrditev teh sprememb je v teku.

3. Priporočila za Gruzijo

Gruzija na splošno še naprej izpolnjuje merila za liberalizacijo vizumskega režima in je sprejela ukrepe za obravnavanje predhodnih priporočil Komisije. Vendar so potrebna nadaljnja prizadevanja na področju vizumske politike ter boja proti pranju denarja in organiziranemu kriminalu. Nadalje je treba obravnavati zlasti naslednja vprašanja:

a) uskladitev vizumske politike Gruzije z EU seznamom tretjih držav, katerih državljani potrebujejo vizum, zlasti v zvezi s tistimi tretjimi državami, ki pomenijo tveganje nedovoljenih migracij ali varnostno tveganje za EU;

b) nadaljnje obravnavanje neutemeljenih prošenj za azil v državah članicah; prilagajanje kampanj za obveščanje o brezvizumskem režimu ustreznim profilom migrantov, vključno z ranljivimi skupinami, osebami, ki ostanejo dlje, kot jim je bilo dovoljeno (prekoračitev obdobja dovoljenega bivanja), in osebami, ki vlagajo neutemeljene prošnje za azil.

c) večja prizadevanja za boj proti korupciji, zlasti proti vlogi obsežnih osebnih interesov in njihovemu vplivu na gospodarskem in političnem področju, predvsem s krepitvijo neodvisnosti in usklajevanja protikorupcijskih institucij ter zagotavljanjem potrebnih sredstev;

d) zaključek prizadevanj za popolno uskladitev nacionalne zakonodaje s pravnim redom EU o preprečevanju pranja denarja in financiranja terorizma;

e) okrepitev prizadevanj proti organiziranemu kriminalu, zlasti mrežam, ki so povezane z operacijami v EU;

f) popolna uskladitev postopka imenovanja sodnikov vrhovnega sodišča s priporočili Beneške komisije ter sprejetje in izvajanje zakonodaje za ocenjevanje integritete in uspešnosti sodnikov vrhovnega sodišča;

g) zagotovitev neodvisnosti organa za varstvo podatkov.

VII. Republika Moldavija

1. Migracije, azil in ponovni sprejem

Leta 2021 so države članice poročale o dobrem splošnem sodelovanju z Republiko Moldavijo (v nadaljnjem besedilu: Moldavija) na področju migracij in upravljanja meja, vključno s ponovnim sprejemom. Izpostavljene so bile nekatere težave v zvezi z vračanjem državljanov tretjih držav, zlasti tistih, ki so poročeni z moldavskimi državljani, vendar so se nanašala na zelo omejeno število primerov. Izpostavljene so bile tudi nekatere upravne zamude Moldavije pri obravnavi prošenj za ponovni sprejem. Štiri države članice (Francija, Nemčija, Latvija in Litva) so poročale o dvostranskih operativnih dejavnostih in projektih z državo na področju migracij in upravljanja meja.

Moldavija si je še naprej prizadevala za izboljšanje sistema upravljanja meja in migracijskega sistema, tako da je vlagala v infrastrukturo, programsko opremo in usposabljanje. Država uporablja tudi načrt sodelovanja med agencijo Frontex in moldavsko mejno policijo. Decembra 2021 je bil ta načrt ponovno potrjen za obdobje 2022–2024.

Misija EU za pomoč na meji med Ukrajino in Moldavijo (EUBAM) je svoje delo takoj po 24. februarju 2022 preusmerila v pomoč pri upravljanju razseljenih oseb iz Ukrajine. Ukrepi vključujejo svetovanje o racionalizaciji tokov, pomoč ranljivim migrantom, zagotavljanje informacij o osnovnih postopkih nadzora meja, ki jih je treba upoštevati pri vstopu, in pomoč pri carinjenju humanitarne pomoči. Komisija, Ukrajina in Moldavija so 2. junija podpisale nov memorandum o soglasju[31], ki EUBAM omogoča uporabo izvršilnih pooblastil pri nadzoru meje, če to zahteva ena od držav. EUBAM pri pokrivanju ključnih mejnih prehodov v celoti sodeluje z osebjem agencije Frontex.

Kar zadeva varnost dokumentov, Moldavija zdaj izdaja samo biometrične potne liste, ki izpolnjujejo standarde ICAO. Izdajanje potnih listov, ki niso izpolnjevali standardov ICAO, se je končalo 1. januarja 2021. Moldavija je še naprej intenzivno usposabljala osebje, ki ravna s potnimi listi. Sodelovanje z Interpolom v zvezi z izgubljenimi in ukradenimi potnimi listi je redno in sistematično.

Leta 2021 je Moldavija postala opazovalka pri Evropski migracijski mreži.

1.1. Ukrepi, sprejeti za obravnavo priporočil iz *četrtega poročila na podlagi mehanizma za zadržanje izvzetja iz vizumske obveznosti* v zvezi z migracijami

Komisija je v *četrtem poročilu na podlagi mehanizma za zadržanje izvzetja iz vizumske obveznosti* pripravila naslednja priporočila.

a) Nadaljevanje prilagajanja kampanj za obveščanje o brezvizumskem režimu ustreznim profilom migrantov, vključno z ranljivimi skupinami, osebami, ki ostanejo dlje, kot jim je bilo dovoljeno (prekoračitev obdobja dovoljenega bivanja), in osebami, ki vlagajo neutemeljene prošnje za azil.

Tema potovanj v EU brez vizumov se redno obravnava v kampanjah za obveščanje o splošnih vprašanjih evropskega povezovanja. Eden od bolj ciljno usmerjenih ukrepov v letu 2021 je bila objava revidirane izdaje vodnika o prostem gibanju v EU za moldavske državljane. Med ranljivimi manjšinami se prek skupnostnih mediatorjev izvajajo prilagojene kampanje.

b) Nadaljnje usklajevanje vizumske politike Moldavije z EU seznami tretjih držav, katerih državljani potrebujejo vizum, zlasti v zvezi s tistimi tretjimi državami, ki pomenijo tveganje nedovoljenih migracij ali varnostno tveganje za EU.

Vizumska politika Moldavije ni v celoti usklajena s seznamom tretjih držav, katerih državljani morajo imeti vizum za kratkoročno bivanje v EU. Iz vizumske obveznosti za Moldavijo so izvzeti državljani naslednjih držav, ki so na EU seznamu držav, katerih državljani potrebujejo vizum: Armenija, Azerbajdžan, Belorusija, Kuba, Salvador, Ekvador, Kazahstan, Kirgizistan, Rusija, Tadžikistan, Turčija in Uzbekistan. V letu 2021 ni bilo nobenih pomembnih sprememb.

[31] https://eubam.org/newsroom/the-eu-steps-up-support-to-border-management-on-the-moldova-ukraine-border/

1.2. Spremljanje trendov nedovoljenih migracij, prošenj za mednarodno zaščito, vrnitev in ponovnega sprejema

Število prošenj za mednarodno zaščito, ki so jih v državah članicah EU vložili državljani Moldavije, se je med letoma 2020 in 2021 povečalo za 63 %, pri čemer je bilo leta 2020 vloženih 4 830 prošenj, leta 2021 pa 7 885 prošenj. Stopnja ugodno rešenih prošenj je bila leta 2021 1,0-odstotna in se od leta 2020 ni spremenila.

V letu 2021 je zelo malo državljanov Moldavije poskusilo nezakonito prestopiti zunanjo mejo EU (21), in sicer še manj kot leta 2020 (34). Število državljanov Moldavije, v zvezi s katerimi je bilo ugotovljeno, da v državah članicah nezakonito prebivajo, se je povečalo, in sicer s 24 610 v letu 2020 na 42 150 v letu 2021 (71-odstotno povečanje). Leta 2021 je bil vstop v države članice zavrnjen 9 065 državljanom Moldavije, kar je 11 % manj kot leta 2020, ko je bilo evidentirano največje število za to narodnost (10 150).

Leta 2021 se je število odločb o vrnitvi, izdanih državljanom Moldavije, povečalo za 17 % (7 935 v letu 2021 v primerjavi s 6 765 v letu 2020). Število vrnitev pa je bilo za 14 % manjše kot leta 2020 (2 785 leta 2021, leta 2020 pa 3 240). Države članice kljub temu poročajo o dobrem sodelovanju Moldavije pri ponovnem sprejemu lastnih državljanov, agencija Frontex pa o nemotenem izvajanju operacij vračanja.

2. Pravosodno sodelovanje, javni red in varnost

Moldavija je leta 2021 na področju varnosti še naprej sodelovala z več državami članicami.

Moldavija je še naprej izvajala nacionalno strategijo za boj proti drogam za obdobje 2020–2027, strategijo za boj proti pranju denarja/financiranju terorizma za obdobje 2020–2025 in nacionalno strategijo za preprečevanje trgovine z ljudmi in boj proti njej za obdobje 2018–2023. Namen slednje strategije je izboljšanje storitev za žrtve trgovine z ljudmi in ranljive skupine (vključno z migranti in prosilci za azil) ter sistematično usposabljanje preiskovalcev, tožilcev in sodnikov za obravnavanje primerov trgovine z ljudmi. Vendar je nacionalna strategija za boj proti organiziranemu kriminalu prenehala veljati leta 2019, nova strategija in spremljajoči akcijski načrt pa še vedno nista sprejeta.

Nacionalni protikorupcijski center se je v sodelovanju z državnim tožilstvom za boj proti korupciji (specializiranim oddelkom generalnega državnega tožilstva) še naprej boril proti korupciji.

Moldavija je veliko vložila v ukrepe za reformo politike za boj proti organiziranemu kriminalu in nezakonitim finančnim tokovom. Leta 2021 se je preiskovalo 18 organiziranih kriminalnih združb, aretiranih pa je bilo 44 članov združb. Moldavija velja za zanesljivo partnerico v prizadevanjih proti organiziranemu kriminalu, zlasti v boju proti kibernetski kriminaliteti (npr. pri preiskovanju goljufij v zvezi s spletnimi plačili/izsiljevanjem, izkoreninjenju spolnega izkoriščanja otrok na spletu). Vlada in parlament sta pripravila sveženj zakonodajnih sprememb o zamrznitvi, odvzemu in zaplembi sredstev, pridobljenih s kaznivim dejanjem, da bi izboljšala učinkovitost agencije za odvzem premoženjske koristi, pridobljene s kaznivim dejanjem (specializiran avtonomni pododdelek, ki od leta 2018 deluje v okviru nacionalnega centra za boj proti korupciji). Vendar zakonodajni postopek še ni končan.

Kriminalne mreže, ki izvirajo iz Moldavije ali so z njo povezane, so v EU še vedno dejavne. Njihove kriminalne dejavnosti so raznolike in vključujejo organizirani premoženjski kriminal (vlome, kriminal, povezan z motornimi vozili, rope), tihotapljenje migrantov, kibernetsko pogojena kazniva

dejanja, goljufije v zvezi z negotovinskimi plačili, proizvodnjo in nezakonito trgovino s tobačnimi izdelki ter nedovoljen promet s prepovedanimi drogami[32].

Komisija je v *četrtem poročilu na podlagi mehanizma za zadržanje izvzetja iz vizumske obveznosti* pripravila naslednja priporočila.

a) Sprejetje strategije in akcijskega načrta za reforme pravosodja.

Nova strategija za zagotavljanje neodvisnosti in integritete pravosodnega sektorja za obdobje 2022–2025 ter spremljajoči akcijski načrt sta bila sprejeta 6. decembra 2021.

b) Sprejetje ustavnih sprememb v zvezi s sodstvom v skladu s priporočili Beneške komisije.

Parlament je 23. septembra 2021 sprejel ustavne spremembe v zvezi s sodstvom, ki so začele veljati 1. aprila 2022. S spremembami v skladu s priporočili Sveta Evrope se bistveno izboljšuje pravni okvir na področju neodvisnosti, odgovornosti in učinkovitosti sodstva ter sodne uprave. S spremembami se zlasti usklajuje sestava vrhovnega sodnega sveta s priporočili, saj se je izključilo članstvo po uradni dolžnosti in spremenil postopek imenovanja laičnih članov sveta. S tem se krepi vloga predsednika pri imenovanju sodnikov, ureja funkcionalna imuniteta sodnikov na ustavni ravni in spreminja postopek imenovanja sodnikov vrhovnega sodišča, da se zmanjša tveganje politizacije.

c) Zagotavljanje, da se imenovanja sodnikov izvajajo na podlagi preglednega izbirnega postopka, ki temelji na dosežkih, vključno z dobro utemeljenimi razlogi za imenovanja in zavrnitve glede na merila usposobljenosti in integritete.

Moldavija ima celovito zakonodajo, ki ureja imenovanja sodnikov. Glavni instituciji, vključeni v postopek izbire sodnikov, sta kolegij za izbiro in poklicno pot sodnikov ter vrhovni sodni svet. Nacionalni center za boj proti korupciji preverja kandidate, tako da preverja prijave premoženja/izjave o interesu, pa tudi potrdila nacionalnega organa za integriteto in kazenske evidence.

Preglednost izbirnega postopka zagotavlja objava obvestil o natečajih, informacij o kandidatih in rezultatov natečajev. Vendar sistem imenovanja in napredovanja sodnikov in tožilcev po začetni fazi preverjanja usposabljanja/strokovnega izpita s strani vrhovnega sodnega sveta in vrhovnega tožilskega sveta ni dovolj pregleden, merila pa so nejasna.

Marca 2022 je bil sprejet zakon o predhodnem preverjanju kandidatov za sodne in tožilske svete. Zakon določa, da integriteto bodočih članov vrhovnega sodnega sveta, vrhovnega tožilskega sveta in njihovih specializiranih organov oceni ocenjevalni odbor, ki ga sestavljajo trije nacionalni in trije mednarodni člani. S tem naj bi se povečala integriteta samoupravnih sodniških in tožilskih organov ter okrepilo zaupanje javnosti v njihove dejavnosti in pravosodni sistem kot celoto. Večina priporočil Beneške komisije je bila izvedena.

d) Zagotovitev učinkovitega izvajanja sistema prijave premoženjskega stanja s strani akterjev na visoki ravni.

Parlament je 7. oktobra 2021 sprejel spremembe sistema prijave premoženjskega stanja, ki določajo (i) prijavo premoženjskega stanja po dejanski tržni vrednosti, (ii) razširitev obsega preverjanja oseb v

[32] Prispevki držav članic k oceni ogroženosti zaradi hudih kaznivih dejanj in organiziranega kriminala v EU iz leta 2021.

primeru utemeljenega suma in (iii) možnost, da inšpektorji za integriteto zahtevajo neodvisno oceno premoženja. Nacionalni organ za integriteto je v letu 2021 še naprej preverjal prednostne prijave ministrov, poslancev, vodij upravnih agencij, vodstva nacionalne banke, sodnikov in tožilcev. Skupina GRECO je v poročilu *Fourth Evaluation Round Second Interim Compliance Report* (Četrti krog ocenjevanja – drugo vmesno poročilo o izpolnjevanju priporočil) pohvalila reforme prijave premoženja, vendar je opozorila, da strategija nacionalnega organa za integriteto ni v celoti učinkovita.

e) Uvedba učinkovite delitve pristojnosti protikorupcijskih agencij in zagotavljanje, da se protikorupcijsko tožilstvo osredotoča na primere korupcije na visoki ravni.

Leta 2021 se je začelo delo v zvezi z osnutkom sprememb kazenskega zakonika in zakonika o kazenskem postopku za razmejitev pristojnosti protikorupcijskega tožilstva pri preiskovanju primerov korupcije na visoki ravni in prestrukturiranje nacionalnega centra za boj proti korupciji. Razprave so se nadaljevale na ravni pristojnih vladnih agencij, da bi parlament v letu 2022 sprejel spremembe.

f) Sprejetje sekundarne zakonodaje za izvajanje zakona o sankcijah zoper pranje denarja.

Na tem področju ni bilo nobenih večjih zakonodajnih sprememb. Organi predvidevajo, da bodo zadevni pravni akti začeli veljati šele leta 2023.

g) Napredek pri preiskovanju in kazenskem pregonu velikih shem pranja denarja.

Protikorupcijsko tožilstvo je še naprej preiskovalo pomembne primere. Eden od primerov je shema „Landromat“, v kateri so nekatere moldavske in latvijske banke v tujino nezakonito prenesle ruska sredstva, ocenjena na 22 milijard USD. Primer se preiskuje v sodelovanju z Latvijo. Nova preiskovalna skupina, ki jo sestavljajo tožilci protikorupcijskega tožilstva in uradniki nacionalnega centra za boj proti korupciji za preiskovanje kaznivih dejanj, je bila ustanovljena 5. novembra 2021. V letu 2021 je tožilstvo začelo ali nadaljevalo 26 drugih preiskav v zvezi s pomembnimi primeri.

h) Uskladitev nacionalne zakonodaje s pravnim redom EU o preprečevanju pranja denarja in financiranja terorizma.

Direktiva (EU) 2015/849 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 20. maja 2015 o preprečevanju uporabe finančnega sistema za pranje denarja ali financiranje terorizma je bila v moldavsko pravo prenesena v dveh fazah, in sicer leta 2017 in leta 2020. Nacionalna banka je marca 2021 sprejela dodatne upravne predpise.

Zakon o preprečevanju pranja denarja in financiranja terorizma ter boj proti njima naj bi bil spremenjen šele leta 2022. Vključevati bi moral prenos pete direktive o preprečevanju pranja denarja, določbe uredbe o kontroli gotovine iz leta 2018, priporočila MONEYVAL in druge potrebne spremembe, specifične za Moldavijo.

i) Okrepitev prizadevanj za boj proti bančnim goljufijam s posodobitvijo strategije za odvzem premoženjske koristi, pridobljene s kaznivim dejanjem, in vzpostavitvijo novega mehanizma za odvzem premoženjske koristi.

Strategijo za odvzem premoženjske koristi je 18. maja 2021 nadomestil nov mehanizem za odvzem premoženjske koristi, potrjen s skupno odredbo generalnega državnega tožilstva, nacionalnega centra za boj proti korupciji, nacionalne davčne službe ter službe za preprečevanje pranja denarja in boj

proti pranju denarja. Agencija za odvzem premoženjske koristi, pridobljene s kaznivim dejanjem, skupaj z drugimi pristojnimi organi zdaj pripravlja osnutek nacionalnega programa za odvzem premoženjske koristi, ki bi ga moral parlament sprejeti v letu 2022.

j) Dokončanje preiskave bančnih goljufij iz leta 2014, da bi se odgovorni privedli pred sodišče in bi se izterjala protipravno prilaščena sredstva.

V letu 2021 se je nadaljevala preiskava bančnih goljufij iz leta 2014. Protikorupcijsko tožilstvo je sodišču predložilo šest novih kazenskih zadev, povezanih z goljufijo. V teh šestih zadevah je bilo zaseženo premoženje v skupni vrednosti 2 288 718 EUR. Z mednarodnim pravnim sodelovanjem je bilo izterjanih še 1 400 000 EUR. Skupna vrednost sredstev, izterjanih od začetka preiskave, znaša 367 115 731 EUR. Eden od razlogov za sprejetje zgoraj navedenega mehanizma za odvzem premoženjske koristi maja 2021 je bil pospešitev vračanje sredstev, ki so bila v tej bančni goljufiji ukradena moldavski državi.

3. Priporočila za Moldavijo

Moldavija je sprejela ukrepe za obravnavanje priporočil Komisije. Vendar so potrebna nadaljnja prizadevanja na področju vizumske politike ter boja proti pranju denarja in organiziranemu kriminalu. Nadalje je treba obravnavati zlasti naslednja vprašanja:

a) uskladitev vizumske politike Moldavije z EU seznamom tretjih držav, katerih državljani potrebujejo vizum, zlasti v zvezi s tistimi tretjimi državami, ki pomenijo tveganje nedovoljenih migracij ali varnostno tveganje za EU;

b) nadaljevanje prilagajanja kampanj za obveščanje o brezvizumskem režimu ustreznim profilom migrantov, vključno z ranljivimi skupinami, osebami, ki ostanejo dlje, kot jim je bilo dovoljeno (prekoračitev obdobja dovoljenega bivanja), in osebami, ki vlagajo neutemeljene prošnje za azil;

c) jasno ločevanje pristojnosti in okrepitev medagencijskega usklajevanja protikorupcijskih organov, ki preiskujejo primere korupcije na visoki ravni;

d) dokončanje usklajevanja z zakonodajo EU o preprečevanju pranja denarja, sprejetje sekundarne zakonodaje za izvajanje zakona o sankcijah zoper pranje denarja in izvajanje priporočil MONEYVAL**;**

e) večja prizadevanja za boj proti organiziranemu kriminalu, vključno z nekaterimi mrežami za tihotapljenje ljudi in blaga v EU, v tesnem sodelovanju z institucijami EU, državami članicami in mednarodnimi partnerji;

f) okrepitev prizadevanj za boj proti bančnim goljufijam s sprejetjem nacionalne strategije za odvzem premoženjske koristi, pridobljene s kaznivim dejanjem, ter vzpostavitvijo novega in učinkovitega mehanizma za zamrznitev, zaseg, zaplembo in kapitalizacijo sredstev, pridobljenih s kaznivim dejanjem.

VIII. Ukrajina

To poročilo zajema obdobje do konca leta 2021, zato ta oddelek odraža predvsem stanje pred začetkom neizzvane in neupravičene vojaške agresije Rusije proti Ukrajini 24. februarja 2022.

Agresija Rusije je privedla do prihoda več milijonov ljudi, ki iščejo zatočišče v EU in sosednjih državah. Svet je 4. marca 2022 na podlagi predloga Komisije za prvo uporabo direktive o začasni zaščiti[33] sprejel Izvedbeni sklep (EU) 2022/382, s katerim je bil ukrajinskim državljanom (in drugim kategorijam oseb), razseljenim iz Ukrajine 24. februarja 2022 ali pozneje, priznan status začasne zaščite. Poleg tega je Komisija sprejela operativne smernice za upravljanje zunanjih meja za poenostavitev prehajanja meja med EU in Ukrajino[34]. Med 24. februarjem in 5. septembrom je v EU vstopilo skoraj 8,9 milijona ukrajinskih državljanov.

V teh izjemnih okoliščinah je brezvizumski režim med EU in Ukrajino omogočil lažje potovanje v Ukrajino in iz nje, zlasti tistim ukrajinskim državljanom, ki so se odločili, da ne bodo prebivali v EU ali ne spadajo na področje uporabe direktive o začasni zaščiti.

Kljub drastično spremenjenim razmeram Komisija meni, da ostaja pomembno, da Ukrajina nadalje spremlja spoštovanje meril za liberalizacijo vizumskega režima, pri čemer bo ukrajinske organe še naprej podpirala pri izvajanju reform v državi, ki so potrebne za stalno izpolnjevanje teh meril.

1. Migracije, azil in ponovni sprejem

1.1 Ukrepi, sprejeti za zagotovitev nenehnega izpolnjevanja meril za liberalizacijo vizumskega režima

Države članice so leta 2021 potrdile dobro in stalno sodelovanje z Ukrajino na področju vračanja in ponovnega sprejema ter drugih migracijskih področij, zlasti z Belgijo, Nemčijo, Estonijo, Latvijo, Litvo in Poljsko. Ukrajina je še naprej sodelovala s številnimi državami članicami pri pripravi in sprejetju izvedbenih protokolov o ponovnem sprejemu. Država si je še naprej prizadevala zmanjšati število neutemeljenih prošenj za azil, ki so jih vložili njeni državljani v EU, in sicer z izvajanjem številnih kampanj za obveščanje o pravicah prosilcev za azil.

Ukrajina je nadaljevala izvajanje strategije za integrirano upravljanje meja za obdobje 2019–2025 in ustreznega akcijskega načrta ter strategije za migracijsko politiko za obdobje 2018–2021 in njenega akcijskega načrta. Delo v zvezi z novim akcijskim načrtom za obdobje po letu 2022 se je začelo s sodelovanjem strokovnjakov za projekt EU4IBM.

Leta 2021 je bilo veliko prizadevanj za izboljšanje učinkovitosti informacijskih sistemov, ki podpirajo nadzor meje in priseljevanja, vključno z nadaljevanjem projekta IOM „Podpora upravljanju migracij in azila v Ukrajini“ (IMMIS), ki ga financira EU.

S Slovaško, Poljsko, Madžarsko, Romunijo in Moldavijo je bila izvedena skupna analiza groženj za varnost meja. S Poljsko in Belorusijo je bila opravljena tudi skupna tristranska ocena groženj za varnost državnih meja. Poleg tega se je še naprej pripravljalo skupno poročilo o razmerah ukrajinske in nemške mejne policije.

V letu 2021 je bilo delo na področju azila močno moteno zaradi pandemije COVID-19. Zaradi potrebe po izvrševanju pravil o omejevanju socialnih stikov so prosilci za azil ter osebje v azilnih centrih in začasnih prostorih za pridržanje pod velikim stresom. Izvedene so bile znatne naložbe (vključno z več zdravstvenimi napravami, prostori za izolacijo in požarno varnostjo), da bi lahko začasni prostori za pridržanje in drugi objekti izpolnjevali posebne zdravstvene in varnostne zahteve.

[33] Direktiva 2001/55/ES.

[34] Sporočilo Komisije – Operativne smernice za upravljanje zunanjih meja za poenostavitev prehajanja mejah med EU in Ukrajino (2022/C 104 I/01).

Ukrajina izdaja biometrične potne liste od leta 2015. Zadnji nebiometrični potni listi so bili izdani leta 2016, njihova popolna opustitev pa je načrtovana za leto 2026, ko jim poteče veljavnost.

1.2 Ukrepi, sprejeti za obravnavo priporočil iz *četrtega poročila na podlagi mehanizma za zadržanje izvzetja iz vizumske obveznosti* v zvezi z migracijami

a) Nadaljnja prizadevanja za zmanjšanje števila ukrajinskih državljanov, ki v državah članicah nezakonito prebivajo in vlagajo neutemeljene prošnje za azil.

Prizadevanja ukrajinskih organov so osredotočena na obveščanje državljanov o pravilih za potovanja brez vizumov. Poleg tega, da so informacije na voljo na spletnih straneh, so navedene tudi v posebej zasnovanih kampanjah (glej priporočilo (c) v nadaljevanju) ali splošnih kampanjah o evropskem povezovanju (npr. EUKraina), ki vključujejo poglavja o potovanjih brez vizumov.

Pred rusko invazijo na Ukrajino so ukrajinski organi proaktivno sodelovali s Komisijo in pozvali k dobrim praksam in/ali konkretnim ukrepom, ki bi jih bilo mogoče sprejeti za zmanjšanje števila neutemeljenih prošenj za azil. V sedanjih razmerah Ukrajina pri obveščanju Ukrajincev o pravicah in obveznostih, povezanih z režimom začasne zaščite, tesno sodeluje z EU in državami članicami.

b) Odprava možnosti, da imajo ukrajinski državljani več kot en veljaven potni list hkrati; prenehanje izdajanja takih „dodatnih“ potnih listov in preklic veljavnosti že izdanih tovrstnih potnih listov.

Ukrajina se je proaktivno obrnila na Komisijo in Poljsko, da bi razpravljala o možnih rešitvah. Ukrajina je konec leta 2021 in v začetku leta 2022 opravila posvetovanja z EU in Poljsko o tehničnih vidikih tega vprašanja. Na ta posvetovanja je vplivala agresija Rusije na Ukrajino, vendar so se posvetovanja med Ukrajino in Poljsko nadaljevala, med drugim o praktičnih rešitvah v okviru vojne. Nekateri vidiki so vendarle bili medsebojno pojasnjeni, zlasti izdaja več kot enega potnega lista. Iz več razlogov je ta praksa pogosta, tudi v državah članicah, in je ni treba spreminjati. Poleg tega organi države že zagotavljajo, da ima vsak ukrajinski državljan edinstveno osebno identifikacijsko številko, ki se nikoli ne spremeni in je zapisana na vsakem identifikacijskem dokumentu, vključno s potnimi listi.

c) Prilagajanje kampanj za obveščanje o brezvizumskem režimu ustreznim profilom migrantov, vključno z ranljivimi skupinami, osebami, ki ostanejo dlje, kot jim je bilo dovoljeno (prekoračitev obdobja dovoljenega bivanja), in osebami, ki vlagajo neutemeljene prošnje za azil.

Ukrajinski organi so redno izvajali kampanje obveščanja o pravicah in odgovornostih svojih državljanov pri potovanjih v države EU. To je vključevalo kampanji „Varne migracije“ in „Varno delo“, pri čemer je bila slednja namenjena preprečevanju trgovine z ljudmi in izkoriščanja migrantov.

d) Nadaljnje usklajevanje vizumske politike Ukrajine z EU seznamom tretjih držav, katerih državljani potrebujejo vizum, zlasti v zvezi s tistimi tretjimi državami, ki pomenijo tveganje nedovoljenih migracij ali varnostno tveganje za EU.

Vizumska politika Ukrajine ni v celoti usklajena s seznamom tretjih držav, katerih državljani morajo imeti vizum za kratkoročno bivanje v EU. Iz vizumske obveznosti za Ukrajino so izvzeti državljani naslednjih držav, ki so na EU seznamu držav, katerih državljani potrebujejo vizum: Armenija, Azerbajdžan, Bahrajn, Belorusija, Ekvador, Kazahstan, Kuvajt, Kirgizistan, Mongolija, Oman,

Katar, Saudova Arabija, Tadžikistan, Turčija in Uzbekistan. V letu 2021 ni bilo nobenih pomembnih sprememb.

1.3 Spremljanje trendov nedovoljenih migracij, prošenj za mednarodno zaščito, vrnitev in ponovnega sprejema

Leta 2021 je prošnjo za mednarodno zaščito v državah članicah vložilo 6 460 prosilcev iz Ukrajine, kar je za 8 % več kot leta 2020 (5 990). Stopnja ugodno rešenih prošenj se je zvišala, in sicer z 11,2 % v letu 2020 na 17,1 % v letu 2021.

Število ukrajinskih državljanov, ki so leta 2021 nezakonito vstopili v EU, je bilo majhno (113 v letu 2021, 87 v letu 2020 in 93 v letu 2019). Ugotovljeno je bilo, da je v EU leta 2021 nezakonito prebivalo 36 670 ukrajinskih državljanov (50 415 v letu 2020, kar je 27-odstotno zmanjšanje). Število zavrnitev vstopa ukrajinskim državljanom se je zmanjšalo za 11 %, in sicer s 56 370 v letu 2020 na 50 220 v letu 2021.

Leta 2021 se je število odločb o vrnitvi, izdanih državljanom Ukrajine, zmanjšalo za 17 % (17 820 v letu 2021 v primerjavi z 21 540 v letu 2020). Število vrnitev je bilo za 21 % manjše kot leta 2020 (9 590 leta 2021, leta 2020 pa 12 145).

2. Pravosodno sodelovanje, javni red in varnost

2.1 Ukrepi, sprejeti za zagotovitev nenehnega izpolnjevanja meril

Države članice so poročale o dobrem splošnem sodelovanju z Ukrajino na področju varnosti. V letu 2021 je Ukrajina še naprej sodelovala z Europolom in Eurojustom, pa tudi pri skupnih dejavnostih z več državami članicami. Ukrajina Europolu omogoča dostop do večine svojih podatkovnih zbirk. Parlament je 21. oktobra 2021 sprejel zakon o ratifikaciji memoranduma o soglasju med Ukrajino in Europolom o zaupnosti in zagotavljanju varnosti informacij, ki bo omogočil izmenjavo zaupnih informacij. Sodelovanje z Eurojustom se je nadaljevalo prek ukrajinskega predstavnika pri tej agenciji EU.

Ukrajinski tožilec za zvezo pri Eurojustu je leta 2021 evidentiral 23 novih primerov, nacionalni predstavniki pri Eurojustu pa so evidentirali 58 novih primerov proti Ukrajini. Ti primeri se nanašajo predvsem na prevare in goljufije, pranje denarja ter korupcijo. Leta 2021 je Ukrajina podpisala šest novih sporazumov o skupnih preiskovalnih enotah v primerih, ki jih podpira Eurojust.

Ukrajina izvaja svojo strategijo za boj proti organiziranemu kriminalu, ki je bila sprejeta septembra 2020. Novembra 2021 je bil pripravljen akcijski načrt za nadaljnje izvajanje strategije, vendar ga ni bilo mogoče sprejeti pred začetkom ruske vojne agresije proti Ukrajini. Od leta 2020 ima oddelek za strateške preiskave ukrajinske nacionalne policije vodilno vlogo pri usklajevanju prizadevanj proti organiziranemu kriminalu. Leta 2021 je bil zaradi policijskih preiskav mogoč kazenski pregon 428 organiziranih skupin in 41 večjih kriminalnih organizacij. Državni preiskovalni urad je razpustil še 21 skupin/organizacij in obtožil 143 njihovih članov.

Boj proti proizvodnji prepovedanih drog in nedovoljenemu prometu z njimi se je nadaljeval, zakoni o narkotičnih drogah, psihotropnih snoveh in predhodnih sestavinah pa so bili spremenjeni aprila 2021. Veliko prizadevanj je bilo vloženih v boj proti nezakoniti trgovini z orožjem, pri čemer

so leta 2021 različne policijske in varnostne agencije zasegle 3 098 kosov strelnega orožja, 3 236 granat in 201 metalec granat vseh vrst.

Pri boju proti terorizmu je bila prednostna naloga obravnava incidentov, povezanih z oboroženimi spopadi na območju Donecka in Luganska. Ukrajina je sodelovala tudi pri projektu DARIF (donavski forum), ki ščiti kritično prometno infrastrukturo na Donavi in njenih sosednjih območjih pred terorizmom in organiziranim kriminalom.

Ukrajina se je leta 2021 še naprej borila proti mednarodnim terorističnim in nasilnim ekstremističnim organizacijam iz Severne Afrike, Bližnjega vzhoda ter osrednje in jugovzhodne Azije (vključno z Islamsko državo in Al Kaido). Posledično je bilo 601 tujcu, osumljenemu vpletenosti v dejavnosti mednarodnih terorističnih organizacij, prepovedano vstopiti v Ukrajino, 27 jih je bilo pridržanih, 101 pa je bil prisilno vrnjen v svojo državo izvora.

Kljub prizadevanjem organov so kriminalne mreže, ki izvirajo iz Ukrajine ali so z njo povezane, v EU še vedno dejavne. Njihove kriminalne dejavnosti so raznolike in vključujejo organizirani premoženjski kriminal (vlome, kriminal, povezan z motornimi vozili, rope), tihotapljenje migrantov, kibernetsko pogojena kazniva dejanja, goljufije v zvezi z negotovinskimi plačili, proizvodnjo in nezakonito trgovino s tobačnimi izdelki ter nedovoljen promet s prepovedanimi drogami (zlasti nedovoljen promet s kokainom in heroinom)[35].

Kar zadeva pranje denarja, se je zdelo, da je Ukrajina namembna država za prenos nezakonitih sredstev in izvorna država za nezakonita sredstva, poslana v druge države.

2.2 Ukrepi, sprejeti za obravnavo priporočil iz *četrtega poročila na podlagi mehanizma za zadržanje izvzetja iz vizumske obveznosti*

a) Izboljšanje učinkovitosti protikorupcijskih institucij in organov kazenskega pregona z usmeritvijo prizadevanj na področju boja proti korupciji na primere korupcije na visoki ravni in „ujetja“ države.

Leta 2021 je bil z večjim številom obsodb dosežen določen napredek v boju proti korupciji na visoki ravni. Ukrajina je poročala, da je višje protikorupcijsko sodišče leta 2021 izreklo 72 kazni. Nekatere sodbe so se nanašale na posameznike, ki zasedajo ali so zasedali visoke položaje v nacionalnih ali lokalnih upravah, sodstvu, oboroženih silah in politiki. Zakon št. 1498-IX, ki omogoča uvedbo avtonomnega e-sistema za upravljanje primerov za ukrajinski nacionalni urad za boj proti korupciji, specializirano državno tožilstvo za boj proti korupciji in višje protikorupcijsko sodišče, je bil sprejet 1. junija 2021. Namen zakona je povečati preglednost, uspešnost in učinkovitost kazenskih preiskav v primerih korupcije na visoki ravni.

Ukrajina je junija 2021 ponovno uvedla tudi kazensko odgovornost za lažne prijave in ponovno vzpostavila ključne pristojnosti nacionalne agencije za preprečevanje korupcije, ki jih je ustavno sodišče oktobra 2020 razglasilo za neustavne. Dosežen je bil kompromis v zvezi z veljavnim režimom sankcij, pri čemer lahko zdaj nepredložitev prijave premoženjskega stanja privede do enoletne zaporne kazni.

[35] Prispevki držav članic k oceni ogroženosti zaradi hudih kaznivih dejanj in organiziranega kriminala v EU iz leta 2021.

b) Sprejetje potrebne zakonodaje o nacionalnem uradu za boj proti korupciji, da se odpravi pravna negotovost glede njegovega statusa.

Zakon št. 1810-IX o spremembi zakona o nacionalnem uradu za boj proti korupciji je začel veljati 10. novembra 2021. Spremembe so vključevale status nacionalnega urada za boj proti korupciji in ga potrdile kot osrednji izvršilni organ s posebnim statusom. Posebni status nacionalnega urada za boj proti korupciji urad varuje zlasti pred reorganizacijo brez spreminjanja zakona in zagotavlja boljšo zaščito zaposlenim. Status vključuje tudi postopek za interakcijo z vlado. To *a priori* preprečuje, da bi vlada posegala v delovanje nacionalnega urada za boj proti korupciji. Direktor nacionalnega urada za boj proti korupciji ima popoln nadzor nad strukturo službe, zaposlovanjem in opisi delovnih mest.

c) Izvedba preglednega in depolitiziranega izbirnega postopka, ki temelji na dosežkih, za vodje nacionalnega urada za boj proti korupciji, specializiranega državnega tožilstva za boj proti korupciji, agencije za odvzem premoženjske koristi in njeno upravljanje ter organov kazenskega pregona, pa tudi vodstvenih tožilcev, in sicer z uporabo ustreznih postopkov in izbirnih meril, vključno z verodostojnim preverjanjem integritete.

Zgoraj navedene spremembe zakona o nacionalnem uradu za boj proti korupciji določajo komisijo za izbiro direktorja urada, ki jo sestavlja šest oseb, pri čemer tri imenuje vlada, tri pa so imenovane na podlagi predlogov mednarodnih in tujih organizacij. Vendar izbirni postopek za nacionalni urad za boj proti korupciji ni bil končan in se ni mogel nadaljevati. Nov vodja specializiranega državnega tožilstva za boj proti korupciji je bil imenovan šele 28. julija 2022 po izbirnem postopku, ki je trajal skoraj dve leti.

Samoupravni organ tožilcev, tj. ukrajinski tožilski svet, je 1. septembra 2021 nadaljeval delo in prevzel naloge, ki jih je prej opravljala zgoraj omenjena komisija. Vendar postopki sveta v nasprotju s postopki komisije niso pregledni, ne temeljijo na dosežkih in ne vključujejo preverjanja integritete.

Kar zadeva izbiro vodje agencije za odvzem premoženjske koristi in njeno upravljanje, je bil 4. avgusta 2021 imenovan začasni vodja. Natečaj za izbiro novega vodje se je začel, vendar postopek ni bil končan.

d) Izboljšanje zakonodaje glede agencije za odvzem premoženjske koristi in njeno upravljanje, in sicer v zvezi z upravljanjem zaseženega premoženja, in sprejetje nacionalne strategije za odvzem premoženjske koristi.

Parlament je leta 2021 začel preučevati osnutke sprememb petih različnih zakonov, ki vplivajo na delo agencije za odvzem premoženjske koristi in njeno upravljanje, vendar noben ni bil sprejet. Vlada je pripravila tri različne osnutke resolucije o isti temi, vendar tudi v tem primeru noben ni bil sprejet. Poleg tega je bila pripravljena strategija za odvzem premoženjske koristi za obdobje 2022–2024, vendar ni bila sprejeta, pri čemer je potrebnih več revizij.

e) Ustvarjanje pogojev za nacionalni urad za boj proti korupciji in druge ustrezne agencije za samostojno prisluškovanje komunikacijam.

Zakon št. 187-IX, sprejet 4. oktobra 2019, nacionalnemu uradu za boj proti korupciji omogoča, da samostojno zbira informacije iz telekomunikacijskih omrežij. Vendar nacionalni urad za boj proti korupciji teh operacij še vedno ne more izvajati, ker nima tehnoloških zmogljivosti in ker ni potrebne sekundarne zakonodaje, vključno z medagencijskim sporazumom z ukrajinsko varnostno službo.

f) Izboljšanje učinkovitosti boja proti organiziranemu kriminalu in pranju denarja, in sicer s (i) polno vključitvijo obveščevalno vodene policijske dejavnosti v nacionalno strategijo za boj proti organiziranemu kriminalu, (ii) pojasnitvijo in ločitvijo pristojnosti vseh organov kazenskega pregona ter sprejetjem ukrepov za zagotovitev, da bodo imeli nacionalni urad za boj proti korupciji, specializirano državno tožilstvo za boj proti korupciji in višje protikorupcijsko sodišče izključno pristojnost za preiskovanje, kazenski pregon in sodno obravnavo primerov korupcije na visoki ravni, ter (ii) nadaljnjimi prizadevanji za popolno uskladitev nacionalne zakonodaje s pravnim redom EU o preprečevanju pranja denarja in financiranja terorizma ter izboljšanje njenega izvajanja.

Ukrajinski organi so obveščevalno vodeno policijsko dejavnost šteli za prednostno nalogo. Sprejeti so bili ukrepi za uvedbo metodologije ocene ogroženosti zaradi hudih kaznivih dejanj in organiziranega kriminala (SOCTA), ki jo je razvil Europol, v dejavnosti ukrajinske policije. Ukrajina je kupila potrebno programsko opremo in februarja 2021 začela usposabljati analitike za uporabo teh novih orodij. Vlada je 26. januarja 2022 dokončno odobrila sprejetje metodologije SOCTA.

3. Priporočila za Ukrajino

Ukrajina na splošno še naprej izpolnjuje merila za liberalizacijo vizumskega režima in je sprejela ukrepe za obravnavanje predhodnih priporočil Komisije. Vendar je potreben nadaljnji napredek, zlasti v boju proti korupciji. Komisija od začetka neizzvane in neupravičene ruske vojaške agresije na Ukrajino podpira krepitev odpornosti ukrajinske javne uprave, Ukrajini pa je bil junija 2022 dodeljen status države kandidatke za članstvo v EU. Komisija bo še naprej podpirala ukrajinske organe, med drugim tudi pri reformah države, ki so potrebne za stalno izpolnjevanje zahtev za liberalizacijo vizumskega režima. Glede na navedeno mora Ukrajina nadalje obravnavati naslednja vprašanja:

a) uskladitev vizumske politike Ukrajine z EU seznamom tretjih držav, katerih državljani potrebujejo vizum, zlasti v zvezi s tistimi tretjimi državami, ki pomenijo tveganje nedovoljenih migracij ali varnostno tveganje za EU;

b) nadaljnje prizadevanje za izboljšanje učinkovitosti protikorupcijskih institucij in organov kazenskega pregona, tudi tako, da se nacionalnemu uradu za boj proti korupciji omogoči samostojno prisluškovanje;

c) nujno dokončanje natečajev za vodilne položaje v nacionalnem uradu za boj proti korupciji ter agenciji za odvzem premoženjske koristi in njeno upravljanje;

d) sprejetje nadaljnjih ukrepov za izboljšanje zakonodaje za boj proti korupciji, da se okrepijo institucionalna neodvisnost in postopki, zlasti s (i) spremembo izbirnih postopkov za uradnike specializiranega državnega tožilstva za boj proti korupciji z določitvijo ključne vloge neodvisnih strokovnjakov z mednarodnimi izkušnjami v izbirnih postopkih ter (ii) spremembo zakonodaje glede agencije za odvzem premoženjske koristi in njeno upravljanje, in sicer v zvezi z upravljanjem zaseženega premoženja, in sprejetjem nacionalne strategije za odvzem premoženjske koristi;

e) izboljšanje izbirnega postopka za višje vodstvene delavce na tožilstvu, tako da bo preglednejši in pravičnejši ter temeljil na dosežkih in vključeval temeljito preverjanje integritete kandidatov, pri čemer bo temeljil na pozitivnih značilnostih začasnega postopka, ki se je uporabljal do septembra 2021;

f) sprejetje nadaljnjih ukrepov za izboljšanje skladnosti Ukrajine s standardi Projektne skupine za finančno ukrepanje ob upoštevanju varnostnih omejitev zaradi vojnega stanja, zlasti glede virtualnih sredstev, končnega dejanskega lastništva ter nadzora nad določenimi nefinančnimi podjetji in poklici.

Komisija bo v naslednjem poročilu pri ocenjevanju napredka na navedenih področjih upoštevala posledice trenutne ruske vojaške agresije na Ukrajino in njen vpliv na delovanje ukrajinske javne uprave.

Sklepne ugotovitve

Komisija meni, da so vse ocenjene države sprejele ukrepe za obravnavanje več priporočil iz *četrtega poročila na podlagi mehanizma za zadržanje izvzetja iz vizumske obveznosti*. Kar zadeva države, katerih državljani so bili iz vizumske obveznosti izvzeti pred manj kot sedmimi leti in za katere je poročanje o izpolnjevanju meril za liberalizacijo vizumskega režima še vedno potrebno, Komisija meni, da so zahteve za liberalizacijo vizumskega režima še naprej izpolnjene. Vendar morajo vse države sprejeti nadaljnje ukrepe, da bi zagotovile stalno izpolnjevanje meril in obravnavale priporočila Komisije.

V letu 2021 je konec omejitev potovanj zaradi COVID-19 vplival na trende nedovoljenih migracij, prošenj za mednarodno zaščito, vrnitev in ponovnega sprejema. Večina držav je v primerjavi z letom 2020 zabeležila povečanje teh trendov. Kljub temu države članice in agencija Frontex na splošno še naprej poročajo o dobrem sodelovanju z vsemi osmimi državami na področju upravljanja meja, azila, vračanja in ponovnega sprejema.

Kar zadeva nadaljnje ukrepe v zvezi z migracijami, azilom in ponovnim sprejemom, mora več držav še naprej obravnavati neutemeljene prošnje za azil, vključno s krepitvijo sodelovanja v platformi EMPACT in nadaljnjo organizacijo ciljno usmerjenih kampanj za obveščanje. Skrb še naprej vzbujajo tudi sprejemne zmogljivosti v nekaterih partnericah z Zahodnega Balkana. Skleniti in izvajati je treba sporazuma o statusu agencije Frontex s Severno Makedonijo ter Bosno in Hercegovino.

Da bi se zagotovilo dobro upravljanje migracij in varnosti, kar je osnovni pogoj za stalno izpolnjevanje meril, bi morale vse zajete države svojo vizumsko politiko uskladiti z vizumsko politiko EU, zlasti kar zadeva tiste tretje države, ki pomenijo tveganje nedovoljenih migracij ali varnostno tveganje za EU. Komisija z zanimanjem pričakuje konkretne ukrepe, ki jih bodo sprejeli vsi ustrezni partnerji, kar bo pomembna tema prihodnjega dialoga. Prav tako bo še naprej pozorna na morebitno premeščanje prihodov med partnericami, ki bi temeljilo na brezvizumskem dostopu. Poleg tega Komisija še naprej vztraja, da morajo države, ki izvajajo programe „državljanstvo za naložbe“, te programe postopno odpraviti. To je potrebno, da se prepreči morebitno izogibanje postopka EU za izdajo vizuma za kratkoročno bivanje ter poglobljene ocene individualnih migracijskih in varnostnih tveganj, ki je del postopka. To vprašanje je za EU še bolj zaskrbljujoče zaradi trenutne vojaške agresije Rusije na Ukrajino[36]. Če se šteje, da podeljevanje državljanstva na podlagi programov

[36] Tveganja, povezana s programi „državljanstvo za naložbe“ so bila – v zvezi z državami članicami – poudarjena tudi v priporočilu Komisije z dne 28. marca 2022 o takojšnjih ukrepih zaradi ruske invazije na Ukrajino v zvezi s programi „državljanstvo za naložbe“ in programi prebivanja za vlagatelje (C(2022) 2028 final). Poleg tega je Evropski parlament v resoluciji z dne 9. marca 2022 predlagal, naj se odprava programov „državljanstvo za naložbe“ vključi med pristopna merila.

„državljanstvo za naložbe“ pomeni povečano tveganje za notranjo varnost in javni red držav članic, se lahko brezvizumski režim prekine. [37]

Tudi na področju pravosodnega sodelovanja, javnega reda in varnosti države članice poročajo o dobrem splošnem sodelovanju z vsemi osmimi državami. Vendar so potrebna nadaljnja prizadevanja, zlasti v boju proti organiziranemu kriminalu, finančnim goljufijam, pranju denarja in korupciji.

Liberalizacija vizumskega režima je ključni del sodelovanja EU z državami Zahodnega Balkana in vzhodnega partnerstva na področju migracij, varnosti in pravosodja. Spodbuja mobilnost in medosebne stike, sproži pa lahko tudi reforme ključnih politik v teh državah. Nedavni dogodki v širitveni politiki EU, pri čemer imajo Ukrajina, Moldavija in Gruzija možnost, da postanejo priznane članice EU[38], pomenijo, da je izvajanje meril za liberalizacijo vizumskega režima in upoštevanje priporočil Komisije še pomembnejši cilj tako za EU kot za države kandidatke in potencialne države kandidatke.

Zato se bo nadaljevalo skrbno spremljanje tega procesa, med drugim s sestanki višjih uradnikov, rednimi sejami pododbora za pravosodje, svobodo in varnost ter razpravami med EU in državami, zajetimi v poročilu. Spremljanje vidikov, povezanih z merili za liberalizacijo vizumskega režima, bo še naprej vključeno tudi v letni širitveni sveženj Evropske komisije.

[37] V zvezi s tem glej Sklep Sveta (EU) 2022/366 z dne 3. marca 2022 o delnem prenehanju uporabe Sporazuma med Evropsko unijo in Republiko Vanuatu o odpravi vizumske obveznosti za kratkoročno bivanje (UL L 69, 4.3.2022, str. 105).

[38] Sklepi Evropskega sveta z dne 23. in 24. junija 2022.